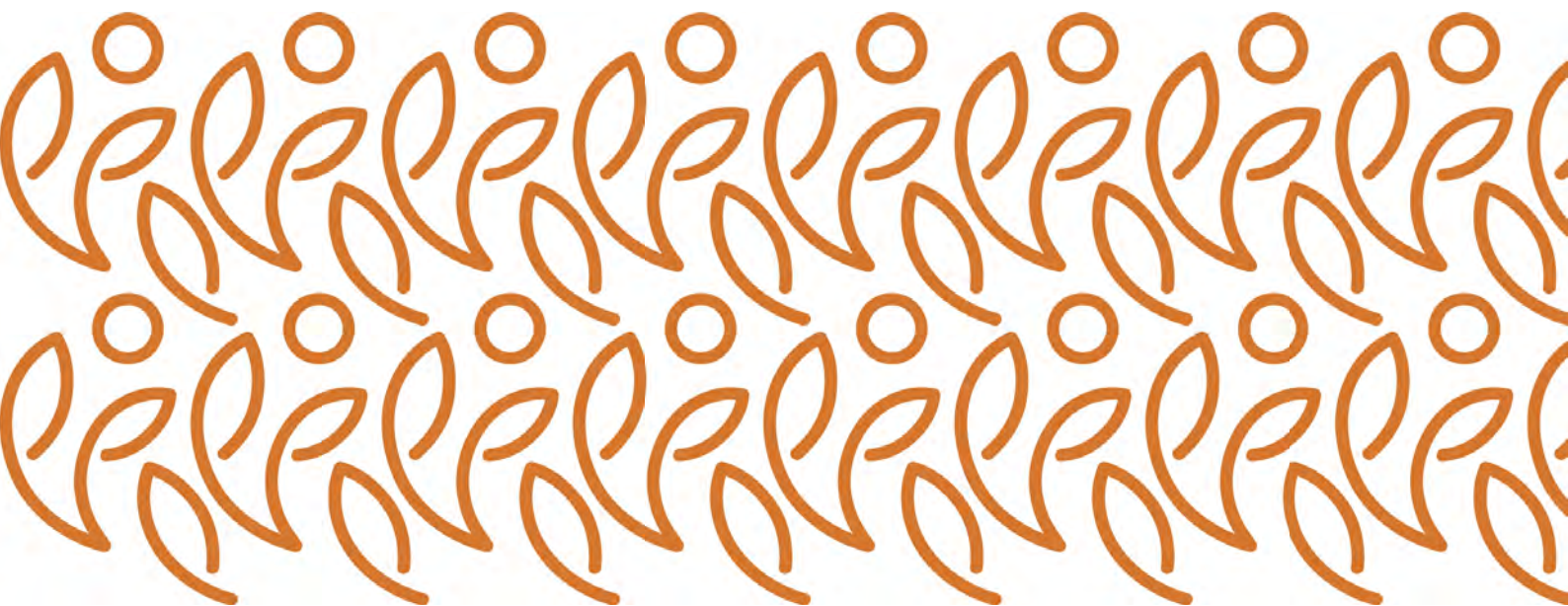

Hyvinvointiraportti 2023

Asukkaiden hyvinvointi ja terveys,
niihin vaikuttavat tekijät sekä toteutetut toimenpiteet

Raportin koonti
Hyvinvointikoordinaattori
Juha Vuorijärvi
5.12.2023

Sisälllys

1	Johdanto.....	4
2	Kansallinen terveysindeksi ja hyvinvointi-indikaattori	4
3	HYTE-kerroin indikaattorit	6
4	Alueellisen hyvinvointisuunnitelman indikaattorit	14
4.1	Työ- ja toimintakyky	14
4.2	Hyvinvoiva arki	19
4.3	Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi.....	26
4.4	Palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus.....	28
4.5	Sähköiset palvelut	29
4.6	Osallisuus	32
5	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman indikaattorit.....	34
5.1	Päätavoite 1: Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi lisääntyy	34
5.1.1	Alatavoite: Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin mahdollistaminen ja tukeminen	34
5.1.2	Alatavoite 2: Huoltajuutta ja vanhemmuutta tuetaan riittävästi	41
5.1.3	Alatavoite 3: Palvelut ovat oikea-aikaiset, oikein kohdennetut ja yhdenvertaiset.41	
5.1.4	Alatavoite 4: Lapsilla, nuorilla ja lapsiperheillä on turvallinen elinympäristö.....	46
5.2	Päätavoite 2: Osallisuus vahvistuu.....	50
5.2.1	Alatavoite 1: Osallisuus on organisoitua ja johdettua.....	50
5.2.2	Alatavoite 2: Lapsia ja nuoria kuullaan sekä arvostetaan	51
5.2.3	Alatavoite 3: Osallisuus on esteetöntä	53
5.3	Päätavoite 3: Lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyö lisääntyy.....	54
5.3.1	Alatavoite 1: Hallintorajat ylittävään yhteistyöhön, avoimuuteen ja tiedonkulkuun on sitouduttu.....	54
5.3.2	Alatavoite 2: Toimintamallit ja palvelut ovat kokonaisvaltaisia sekä lapsi- nuori- ja perhelähtöisiä.....	55
5.3.3	Alatavoite 3: Yhteistyön, toiminnan, palveluiden ja osaamisen kehittäminen on tarkoituksenmukaista ja tavoitteellista.....	55
6	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma	55
6.1	Alkoholien riskikäyttö.....	55
6.2	Tupakkatuotteiden käyttö	56

6.3	Huumausaineiden käyttö	58
6.4	Haitallinen rahapelaaminen.....	59
7	Kulttuurihyvinvointisuunnitelma.....	60
8	Toimenpiteiden toteutumisen itsearviointi	60

1 Johdanto

Tässä raportissa käsitellään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä toteutettuja toimenpiteitä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§ 612/2021). Raporttiin on koottu erityisesti tietoa niistä indikaattoreista, jotka on esitetty [Etelä-Pohjanmaan hyvinvointisuunnitelmassa ja sitä täydentävissä asiakirjoissa](#). Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen suunnitelmista löytyy yhteensä noin 130 indikaattoria, joista raportoidaan tässä yhteydessä noin 100.

Lisäksi esitellään kansallisia indeksejä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimeen vaikuttavia indikaattoreita, vaikka ne eivät vielä olisi kuuluneet hyvinvointialueen suunnitelmien seurantaindikaattoreihin. Raportissa käydään läpi myös suunnitelmissa mainittujen toimenpiteiden edistymistä.

Pääasiallisena tietolähteenä on toiminut THL:n ylläpitämä tilasto- ja indikaattoripankki [Sotkanet](#). Sen tietolähteenä toimivat mm. kouluterveyskyselyn ja Terve Suomi -tutkimuksen aineistot. Tarkemman tietolähteen voi tarkistaa Sotkanet.fi sivustolta kuvissa tai otsikoissa näkyvien indikaattorinumeroiden perusteella.

2 Kansallinen terveyst indeksi ja hyvinvointi-indikaattori

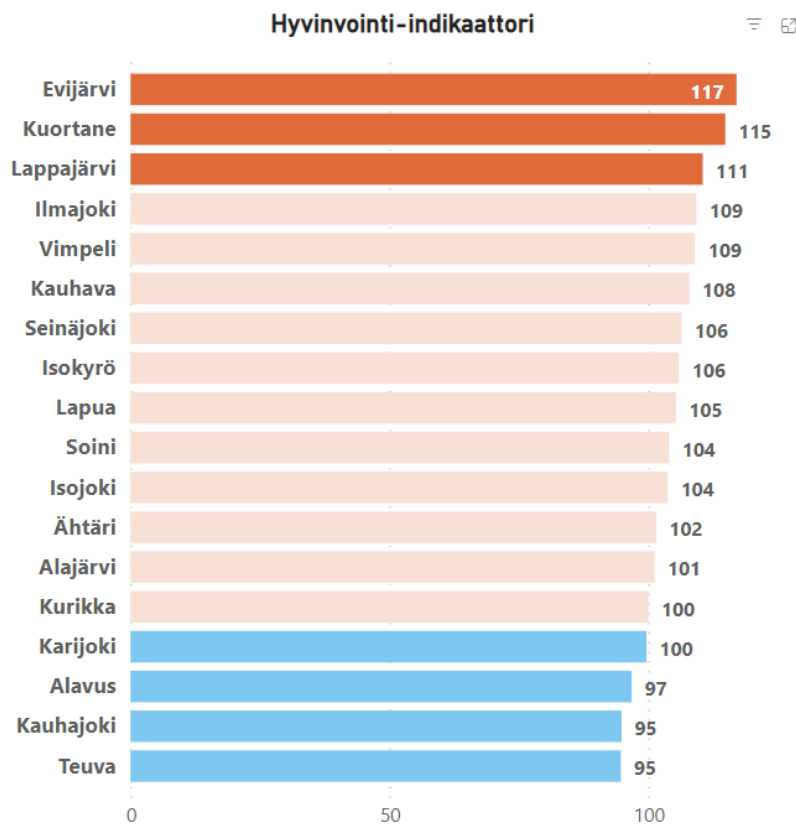
Kansallinen terveyst indeksi on korvannut aiemman sairastavuusindeksin. Kansallinen terveyst indeksi sisältää sairastavuusindeksin ja työkyvyttömyysindeksin alaindekseineen. Terveyst indeksiluvut kuvaavat väestön terveyttä ja työkykyä suhteessa koko maan tasoon. Koko maan taso saa indeksiluvun 100. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä suurempaa sairastavuus tai työkyvyttömyys on. Etelä-Pohjanmaan ikävakioitu sairastavuusindeksi on 108,6 (2021) joka on maan viidenneksi korkein. Työkyvyttömyysindeksi Etelä-Pohjanmaalla on 120,5 ollen maan seitsemänneksi korkein. (THL 2023, Kansallinen terveyst indeksi 2019–2021)

Kuntaliiton Hyvinvointi-indikaattorin perustella Etelä-Pohjanmaan kunnista vain kolme jää maan keskiarvon (indikaattoriluku 100) alapuolelle. Parhaimman arvon Etelä-Pohjanmaalla saa Evijärvi (117) ja heikoimman Teuva (95) ja Kauhajoki (95). (Kuntaliitto, Hyvinvointi-indikaattori 2023)

Taulukko 1. Ikävakioidut indeksiluvut hyvinvointialueittain.

Hyvinvointialue	Työkyvytt ömyysindeksi	Työkyvytt ömyys osaindeksi	Sairauspäi väräha osaindeksi	Ammatillis en kuntoutuk sen osaindeksi	Sairastavu usindeksi	Aivoverisu onitauti- indeksi	Alkoholi- sairastavu usindeksi	Diabetes- indeksi	Keuhko- sairaus- indeksi	Mielenterv eys- indeksi	Muistisair aus- indeksi	Sepelvalti motauti- indeksi	Syöpä- indeksi	Tuki- ja liikuntaeli nsairaus- indeksi
Pohjois-Savo	134,5	138,2	118,1	177,4	120,6	109,7	125,1	110,7	112,5	133,8	112,3	119,9	95,8	135,1
Pohjois-Karjala	118,8	119,3	98,8	242,1	115,4	102,7	148,4	112,4	116,9	111,1	104,4	128,3	93,2	125,3
Pohjois-Pohjanmaa	129,4	129,9	129,3	121,8	110,8	96,8	94,3	104,8	104,7	122,0	115,7	112,9	96,9	120,5
Lappi	126,4	126,8	126,8	115,2	110,7	112,4	99,4	103,4	106,9	115,7	102,7	123,3	97,0	115,0
Etelä-Pohjanmaa	120,5	120,7	121,5	110,5	108,6	107,0	99,0	117,5	113,0	104,4	106,0	121,3	103,0	113,8
Etelä-Savo	123,7	127,8	108,1	153,0	107,5	110,8	115,3	106,7	100,8	109,0	104,0	127,2	91,2	109,3
Kainuu	134,8	137,5	130,2	116,1	107,0	110,9	124,1	105,7	120,2	100,3	116,0	114,4	87,9	123,1
Etelä-Karjala	102,6	105,0	99,8	77,6	105,2	123,5	140,5	99,6	92,0	98,4	92,9	134,8	100,1	95,8
Päijät-Häme	107,2	107,8	110,6	74,7	104,1	122,1	116,3	87,4	99,2	102,6	105,0	96,2	106,3	102,0
Kymenlaakso	120,6	125,0	114,8	82,9	104,1	115,7	110,4	101,4	91,3	99,9	113,0	102,3	106,3	111,4
Keski-Suomi	108,0	108,7	103,3	128,2	103,5	117,1	105,1	102,1	108,3	102,7	96,1	107,9	93,4	102,6
Keski-Pohjanmaa	115,9	111,2	130,9	103,4	103,4	113,6	107,5	109,6	115,6	88,9	120,0	127,8	100,1	93,4
Koko maa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pirkanmaa	102,9	99,5	106,2	141,5	97,9	70,8	104,3	102,6	107,1	100,9	96,5	87,8	97,1	103,7
Varsinais-Suomi	103,2	101,0	109,8	98,9	97,9	97,1	90,6	96,0	97,0	101,2	96,0	90,5	105,1	100,5
Satakunta	112,0	112,9	109,7	111,9	96,6	112,6	99,4	104,9	93,5	86,6	88,0	101,7	98,9	100,8
Keski-Uusimaa	84,9	82,2	93,6	76,2	96,0	89,6	97,6	105,2	111,7	87,4	103,7	96,8	102,2	87,9
Kanta-Häme	105,5	102,8	110,8	119,9	95,9	92,5	92,5	102,8	108,1	88,6	92,8	76,4	99,6	108,4
Helsinki	70,5	73,2	66,0	49,7	92,2	94,9	88,2	84,8	85,5	99,4	100,8	83,9	104,6	72,6
Vantaa ja Kerava	74,4	71,3	82,8	76,4	92,1	94,0	95,3	102,3	96,0	89,8	102,4	79,7	100,3	82,5
Itä-Uusimaa	77,4	77,4	83,5	38,4	90,6	96,7	103,6	97,2	98,0	79,5	97,1	95,0	103,0	86,2
Länsi-Uusimaa	68,5	68,0	72,6	50,6	87,3	96,9	86,9	95,0	85,7	81,5	88,4	77,6	102,5	79,0
Pohjanmaa	87,2	83,8	99,5	68,1	84,6	89,4	54,5	88,6	92,7	78,8	80,2	101,4	100,1	84,7
Ahvenanmaa	75,4	61,2	121,6	27,3	56,1	27,7	35,4	63,2	70,9	43,7	36,7	65,8	109,5	61,0

Lähde: Kansallinen terveyst indeksi 2019–2021 (ikävakioitu), THL 2023

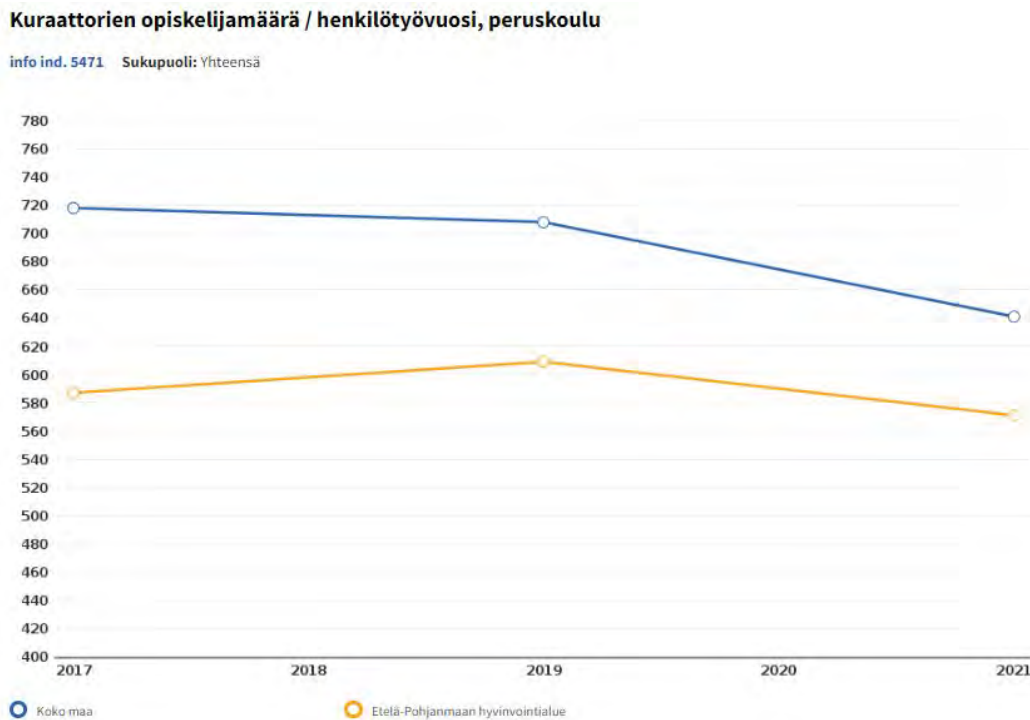

Kuva 1. Kuntaliiton laatima indikaattori, jossa keskiarvo saa arvon 100. Keskiarvoa huonommat < 100 ja keskiarvoa paremmat > 100. Erik Allardtin hyvinvoinnin osa-alueet-jaotteluun perustuvat osa-alueet ja yhteensä 13 indikaattoria.

3 HYTE-kerroin indikaattorit

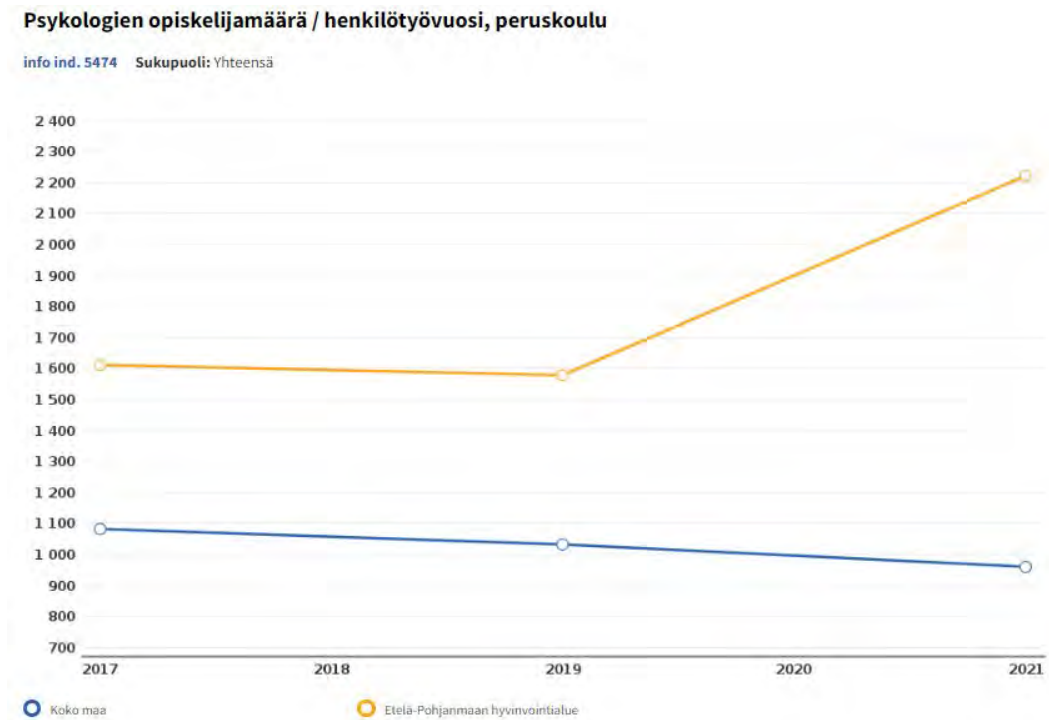
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin indikaattorit jakautuvat prosessi- ja tulosindikaattoreihin. HYTE-kerroin indikaattoreiden tulokset vaikuttavat hyvinvointialueen rahoitukseen vuodesta 2026 alkaen. **Vuonna 2024 summa on 42 €/asukas**, mutta vuoden 2026 rahoitukseen tulee vaikuttaa jo vuonna 2024 tehty työ. THL:n esimerkkilaskelmien mukaan vuonna 2024 asukaskohtaisen rahoituksen vaihteluväli olisi 27,3–58,50 euroa per asukas, jos rahoitus jaettaisiin hyte-kertoimien mukaisesti jo ensi vuonna. (THL, Timo Ståhl 29.11.2023) Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella erotus heikoimman tai parhaimman tuloksen välillä tarkoittaisi lähes 6 miljoonan euron erotusta vuosittaisessa rahoituksessa.

Kuraattoreiden opiskelijamäärä per henkilötyövuosi on Etelä-Pohjanmaalla koko maan tasoa alhaisempi. Yhdellä kuraattorilla on Etelä-Pohjanmaalla peruskouluissa keskimäärin 571 oppilasta. (THL)

Kuva 2. Kuraattorien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu (THL, Sotkanet ind.5471)

Opiskelijamäärä peruskoulussa per psykologien henkilötyövuosi oli vuonna 2021 Etelä-Pohjanmaalla (2221 opiskelijaa/henkilötyövuosi) yli kaksi kertaa korkeampi kuin koko maassa (960 opiskelijaa/henkilötyövuosi). (THL)

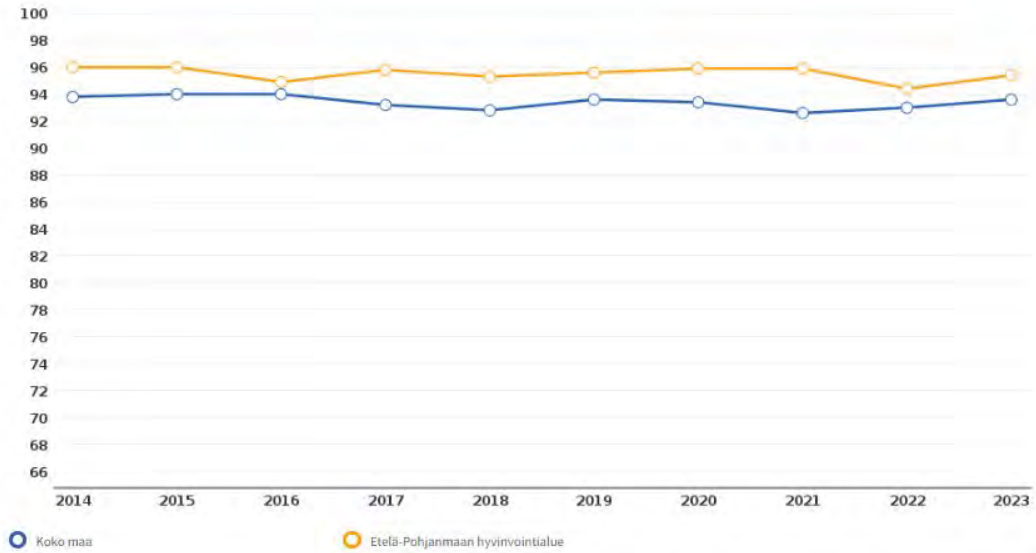

Kuva 3. Psykologien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu (THL, Sotkanet ind.5474)

MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus Etelä-Pohjanmaalla oli 95,4 % vuonna 2023, kun se koko maassa oli 93,6 % (THL).

Tuhkarokko-, vihuriokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus

info ind. 3866 Sukupuoli: Yhteensä

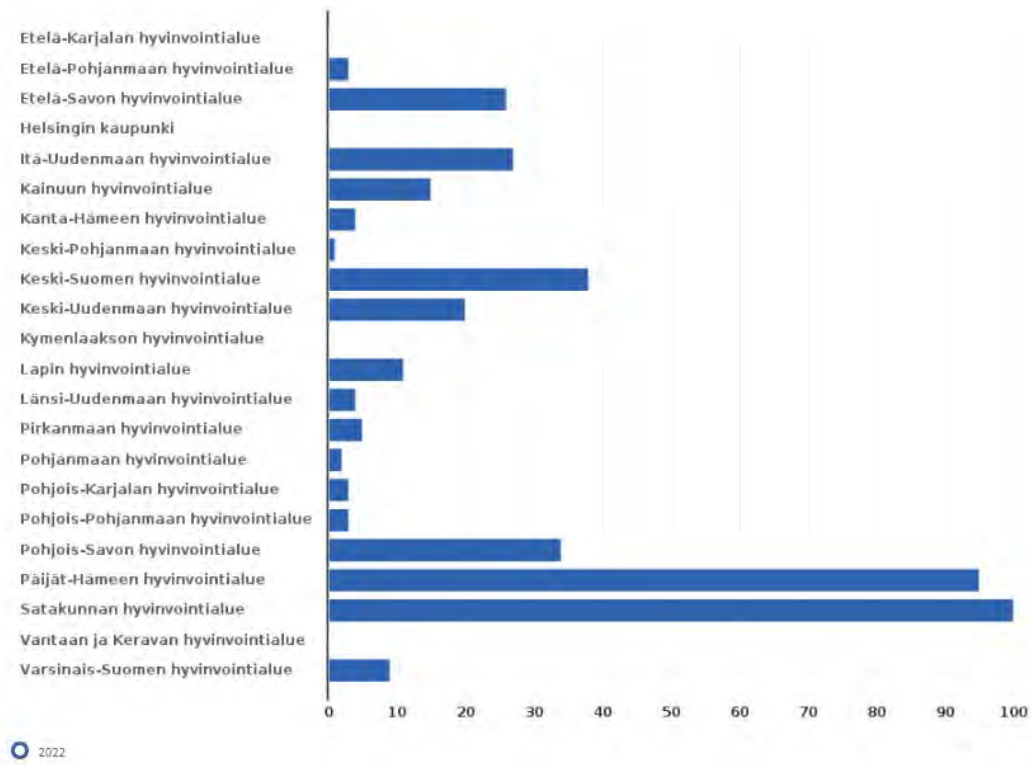

Kuva 4. Tuhkarokko-, vihuriokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus (THL, Sotkanet ind.3866)

Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen on skaalatun HYTE-indikaattoritiedon perusteella heikkoa ja skaalattu indikaattoritulos on Etelä-Pohjanmaalla kolme, kun maksimiarvo on 100 (THL). Heikkoon tulokseen voi olla syynä myös tietojen siirtoon liittyvät ongelmat.

Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski, skaalattu HYTE-indikaattori

info ind. 3805 Sukupuoli: Yhteensä

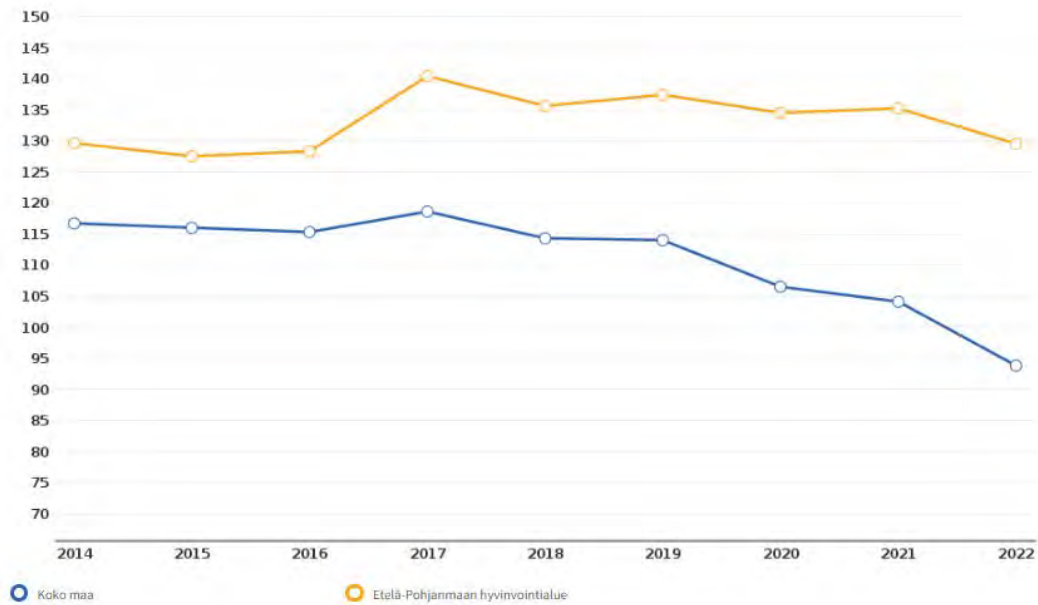
Kuva 5. Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen (2022), kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski, skaalattu HYTE-indikaattori (THL, Sotkanet ind.3805)

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen potilaiden määrä per 10 000 asukasta oli vuonna 2022 Etelä-Pohjanmaalla 129,5 ja koko maassa 93,8 (THL).

Lonkkamurtumien määrä 65 vuotta täyttäneillä on pitkällä aikavälillä Etelä-Pohjanmaalla hiukan laskenut (THL). Myös syrjäytymisriskissä olevien 18–24-vuotiaiden osuus on hieman laskenut ja oli 15,1 % vuonna 2021. (Tilastokeskus)

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

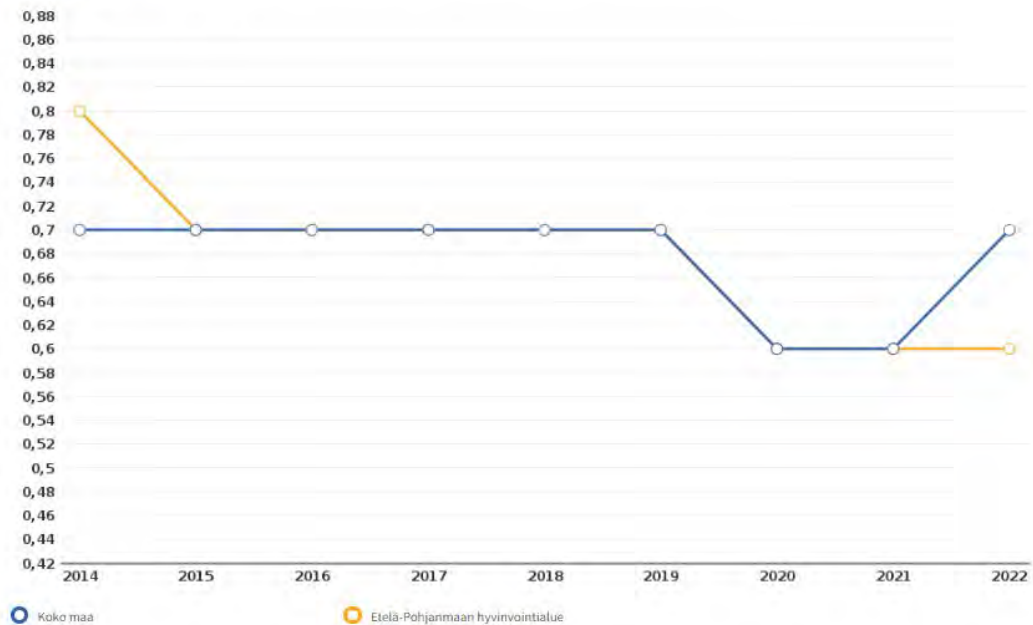
info ind. 3037 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 6. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (THL, Sotkanet ind.3037)

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

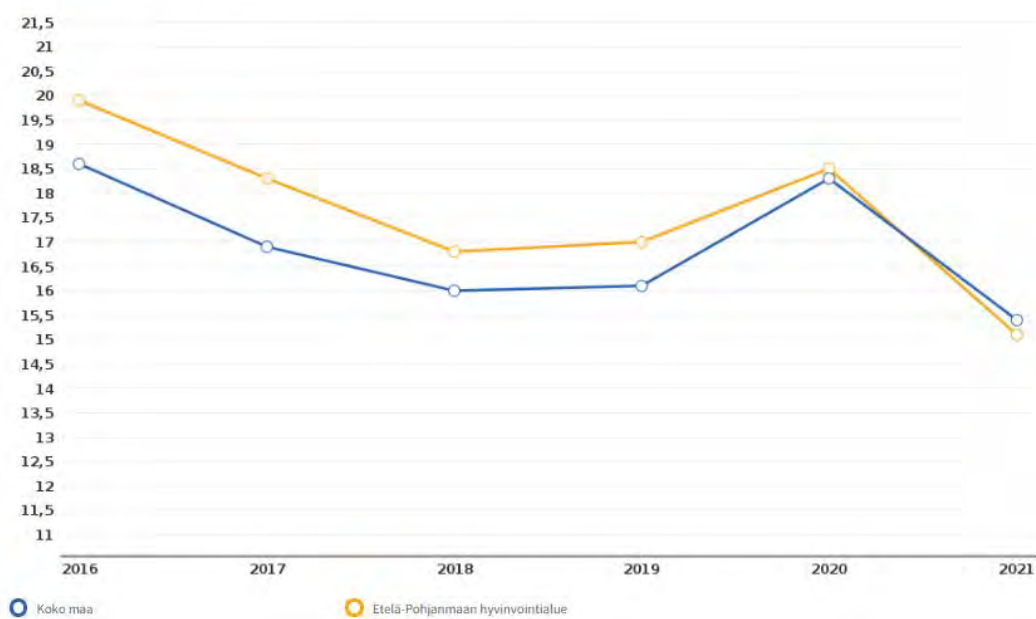
info ind. 699 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 7. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet ind. 699)

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

info ind. 5387 Sukupuoli: Yhteensä

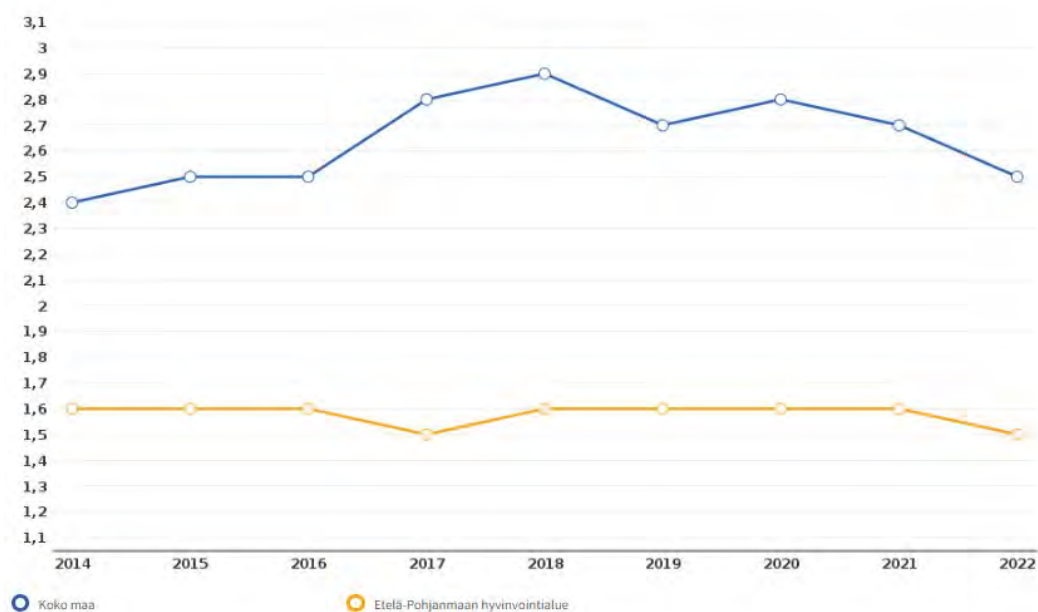

Kuva 8. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (Tilastokeskus, Sotkanet ind.5387)

Toimeentulotukea saaneiden osuus on Etelä-Pohjanmaalla pysynyt lähes samansuuruisena ja on koko maan tasoa alhaisempi (THL).

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 234 Sukupuoli: Yhteensä

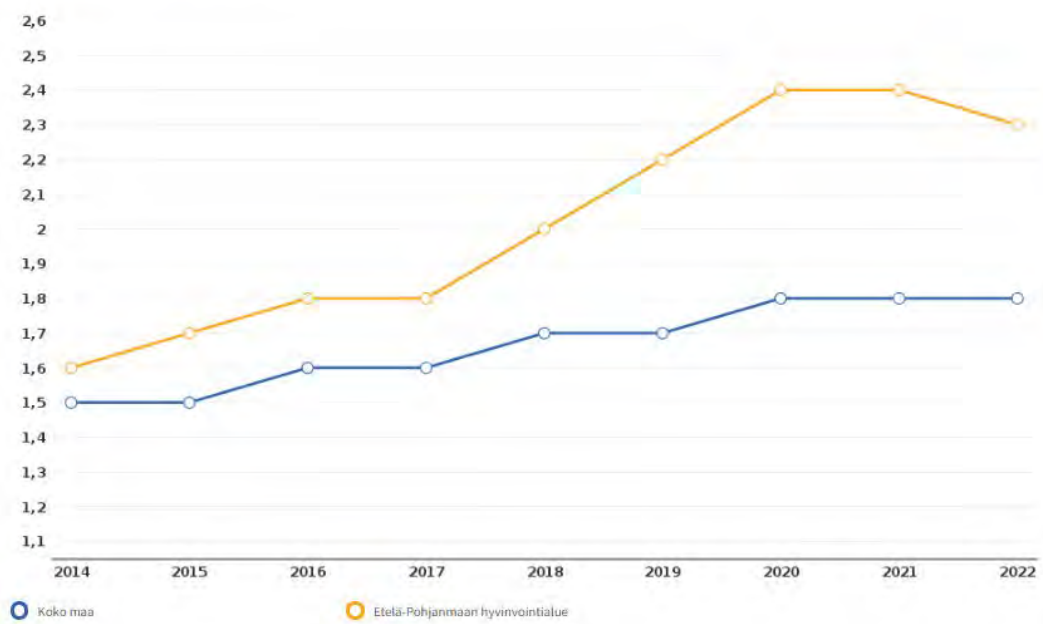

Kuva 9. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet ind.234)

Mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus 18–34-vuotiailla on kasvanut, mutta taittui loivaan laskuun vuonna 2022. Työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi saavien osuus on Etelä-Pohjanmaalla koko maata korkeampi. (Eläketurvakeskus)

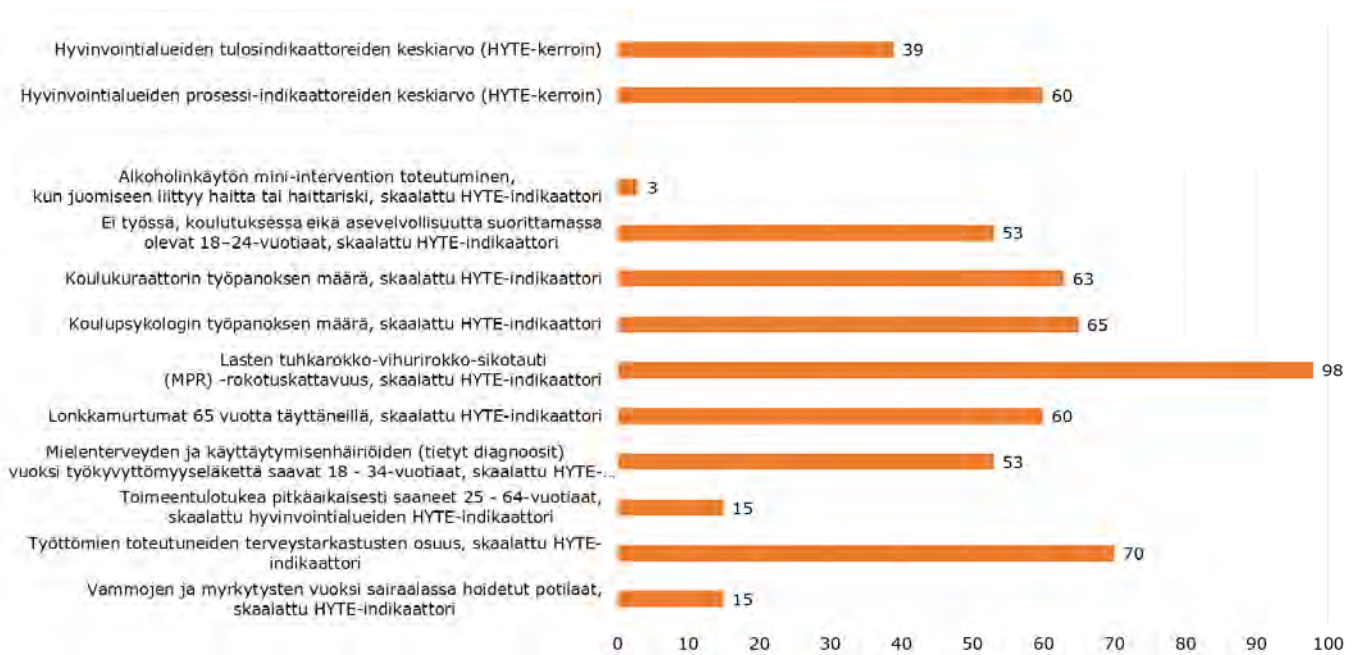
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 5032 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 10. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Eläketurvakeskus, Sotkanet ind.5032)

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tulosindikaattoreiden keskiarvo on 39 ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvo 60. Alhaisin indeksi on alkoholinkäytön mini-intervention toteutumisessa (3) ja korkein lasten MPR-rokotuskattavuudessa (98). (THL)

Kuva 11. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertoimet 2022 (THL, Sotkanet ryhmä-id 839 ja 837)

4 Alueellisen hyvinvointisuunnitelman indikaattorit

4.1 Työ- ja toimintakyky

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointisuunnitelmassa työ- ja toimintakyky painopistealueen tavoitteet ovat

1. Työ- ja toimintakyky paranee
2. Työn kuormittavuus tasapainottuu
3. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän
4. Sairauspoissaolot vähenevät
5. Työkykyisten määrä kasvaa

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksu työskennellä vanhuuseläkeikään saakka on Etelä-Pohjanmaalla 29,3 % ja koko maassa 26,5 % (THL).

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksu työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20 - 64-vuotiaat

info ind. 4387 Sukupuoli: Yhteensä

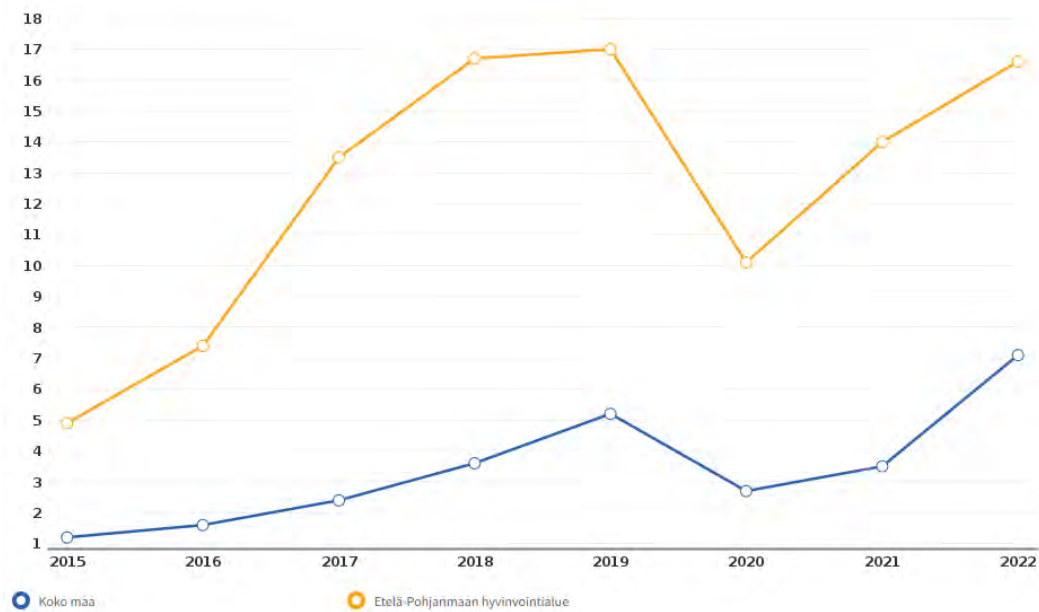

Kuva 12. Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksu työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20–64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.4387)

Työttömien terveystarkastukset toteutuvat vuonna 2022 Etelä-Pohjanmaalla (16,6 %) koko maan tasoon (7,1 %) nähden hyvin ja osuus on noussut koronavuosia edeltävälle tasolle (THL ja TEM). Kyseinen indikaattori on myös hyte-kerroin indikaattori.

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä

info ind. 5274 Sukupuoli: Yhteensä

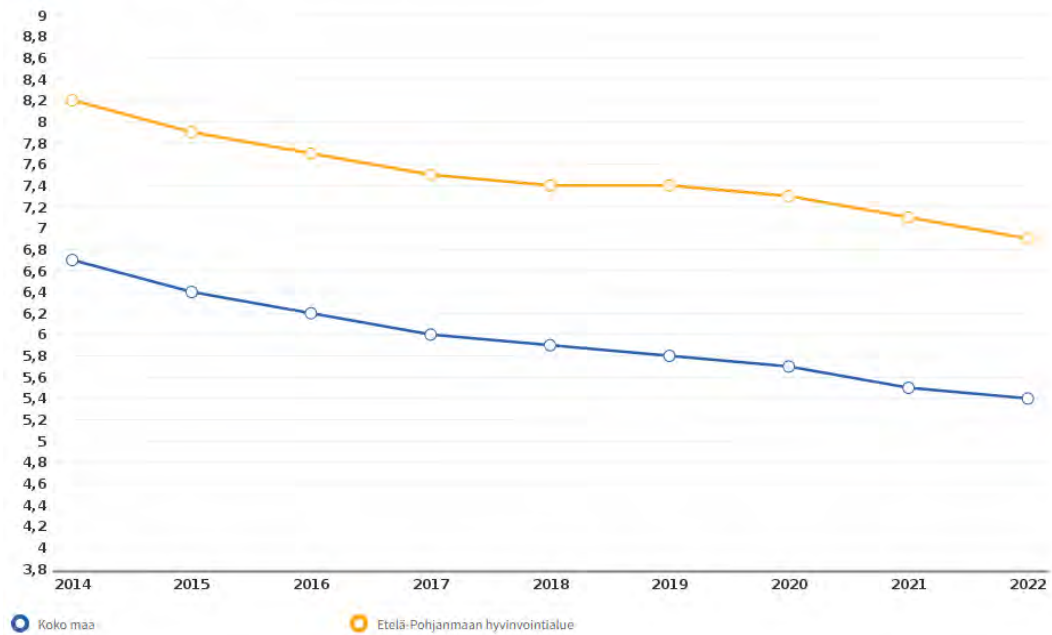

Kuva 13. Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä (THL ja TEM, Sotkanet ind.5274)

Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus (16–64-vuotiaat) on ollut pitkään laskusuuntainen, mutta on Etelä-Pohjanmaalla pysynyt koko ajan koko maan tasoa korkeammalla. Vuonna 2022 osuus oli Etelä-Pohjanmaalla 6,9 % ja koko maassa 5,4 %. (Eläketurvakeskus) Työttömien aktiivointiaste putosi voimakkaasti vuonna 2020, mutta on palautunut korona-aikaa edeltävälle tasolle. Etelä-Pohjanmaalla työttömien aktiivointiaste on koko maan tasoa parempi. (Työ- ja elinkeinoministeriö)

Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

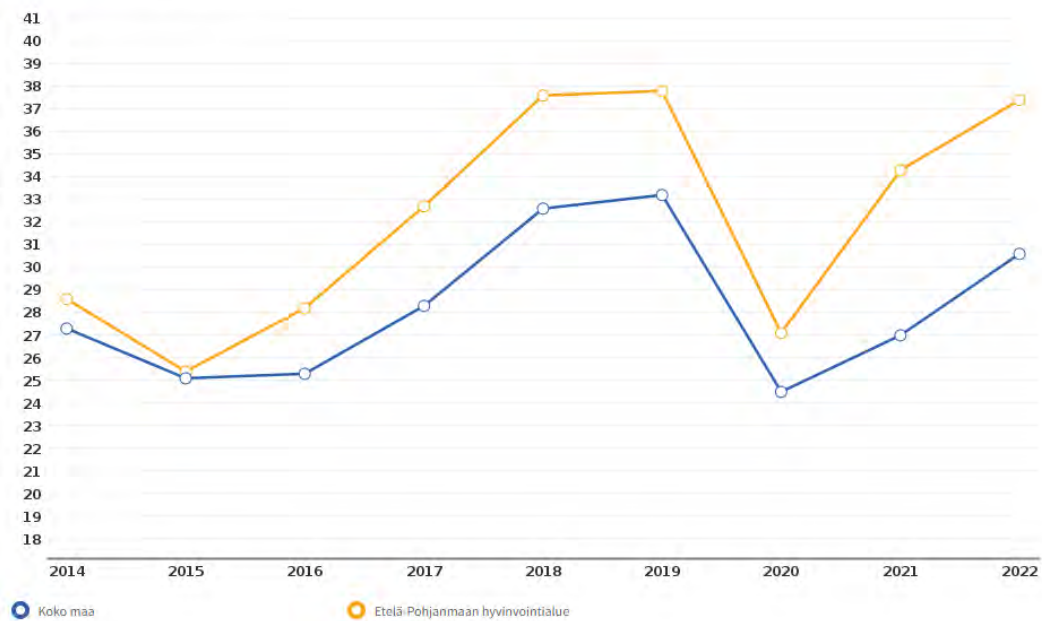
info ind. 2424 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 14. Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista (ETK, Sotkanet ind.2424)

Työttömien aktiivointiaste, %

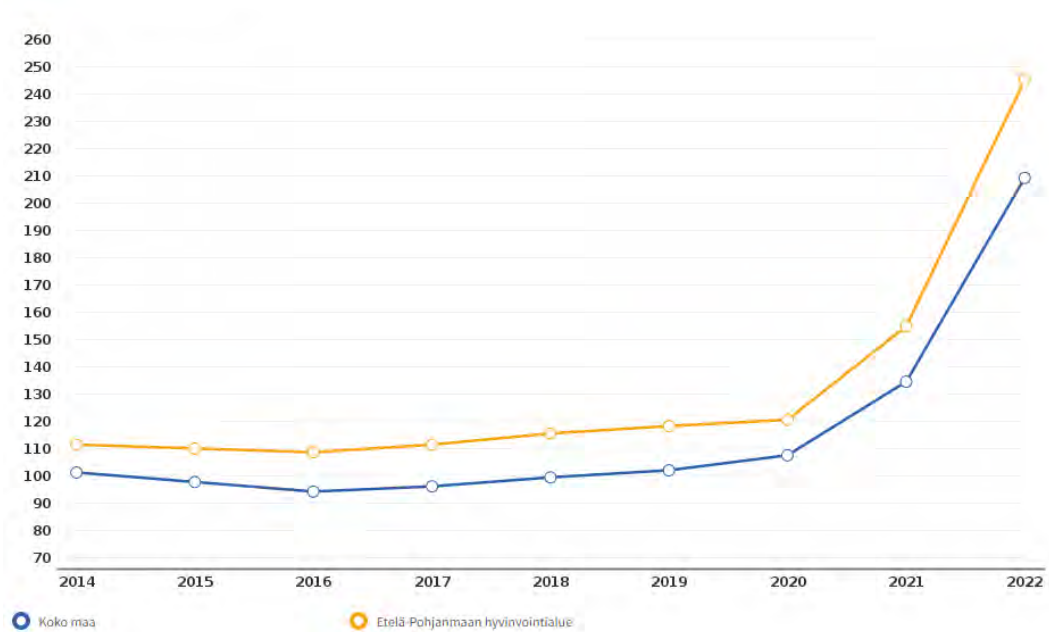
info ind. 5098 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 15. Työttömien aktiivointiaste, % (TEM, Sotkanet ind.5098)

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

info ind. 305 Sukupuoli: Yhteensä

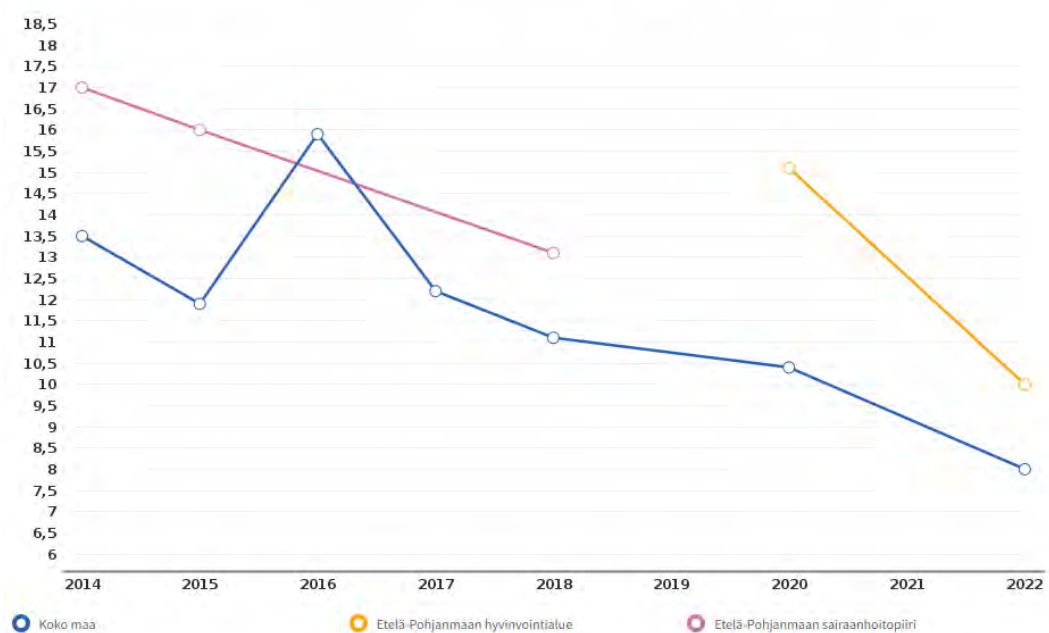

Kuva 16. Sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (Kela, Sotkanet ind.305)

75 vuotta täyttäneillä itsestä huolehtimisessa suuria vaikeuksia kokevien osuus on pienentynyt ja oli vuonna 2022 Etelä-Pohjanmaalla tasan 10 %. (THL)

Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

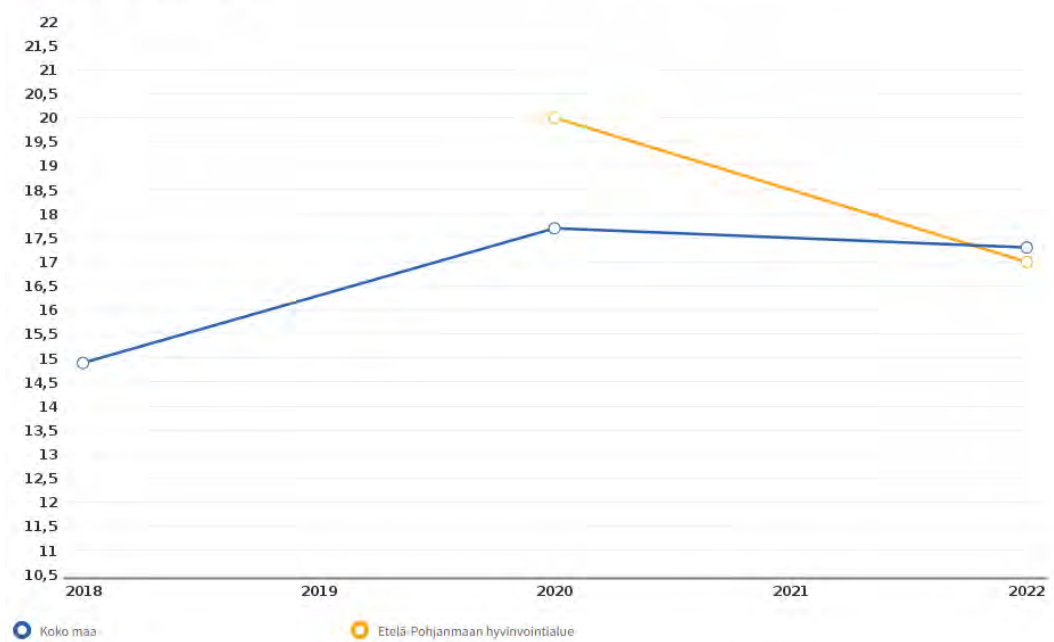
info ind. 4536 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 17. Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.4536)

500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia, osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 4374 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 18. 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia, osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.4374)

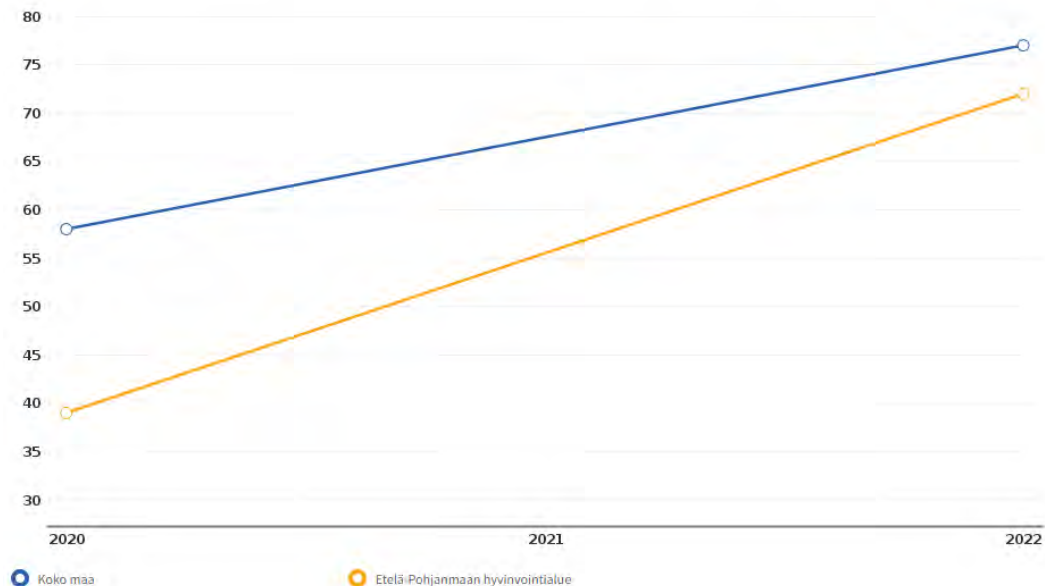
4.2 Hyvinvoiva arki

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointisuunnitelmassa hyvinvoiva arki painopistealueen tavoitteet ovat

1. Terveelliset ravitsemustottumukset yleistyvät
2. Liikkuminen lisääntyy
3. Alkoholin liikakäyttö ikääntyneillä/työikäisillä vähenee
4. Uni ja palautuminen paranee
5. Suun terveyden edistäminen

Kunnassa toimii liikuntaneuvonnan palveluketju, % kunnista

info ind. 5470 Sukupuoli: Yhteensä

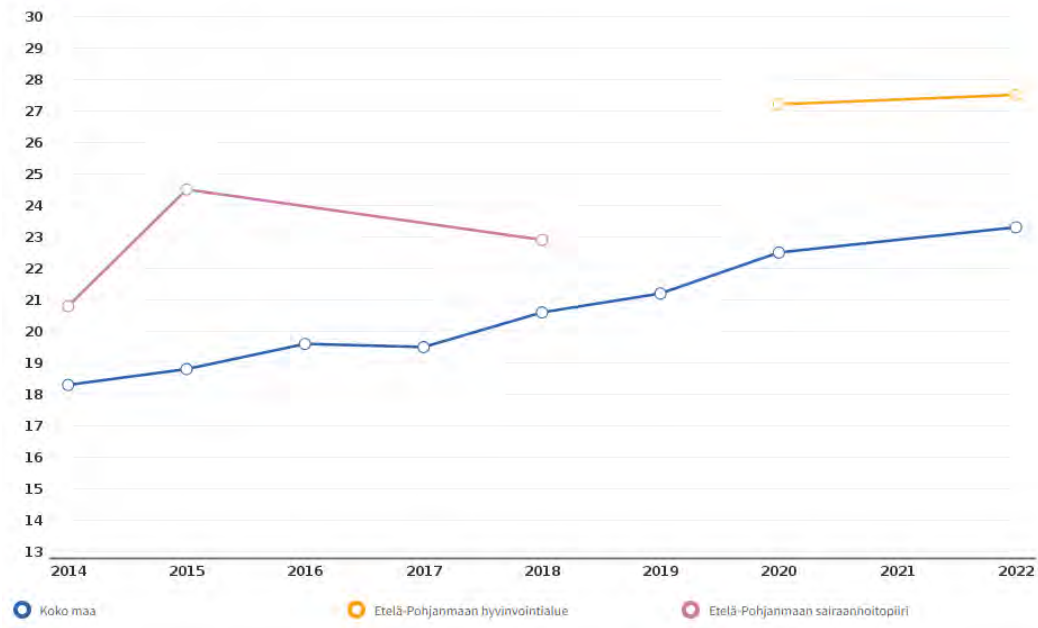

Kuva 19. Kunnassa toimii liikuntaneuvonnan palveluketju, % kunnista (THL, Sotkanet ind.5470)

Liikuntaneuvonnan palveluketjut kunnissa ovat yleistyneet ja Etelä-Pohjanmaa lähestyy koko maan tasoa (THL). Lihavien osuus 20 vuotta täyttäneiden osalta on kasvanut Etelä-Pohjanmaalla vuodesta 2014 noin 7 prosenttiyksikköä ja on selvästi koko maan tasoa yleisempää. Lihavien osuus on Etelä-Pohjanmaalla koko maan toiseksi korkein. (THL)

Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI \geq 30 kg/m²) (%)

info ind. 4459 Sukupuoli: Yhteensä

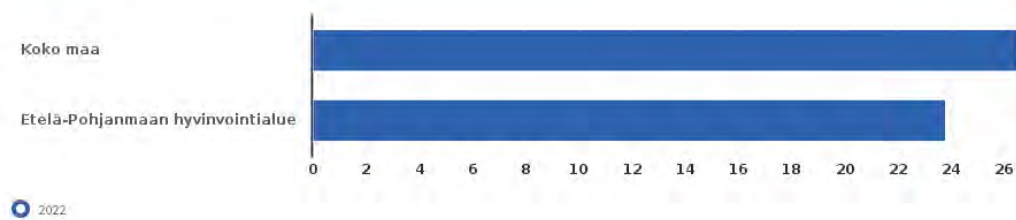

Kuva 20. Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI \geq 30 kg/m²) (%) (THL, Sotkanet ind.4459)

Kasviksi, hedelmiä ja marjoja useita kertoja päivässä syövien osuus 20–64-vuotiaiden ryhmässä vuonna 2022 Etelä-Pohjanmaalla oli 23,8 % ja koko maassa 26,6 %. Myös 65 vuotta täyttäneillä osuus oli Etelä-Pohjanmaalla koko maata pienempi (Etelä-Pohjanmaa 33,9 % ja koko maa 38,8 %). (THL)

Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

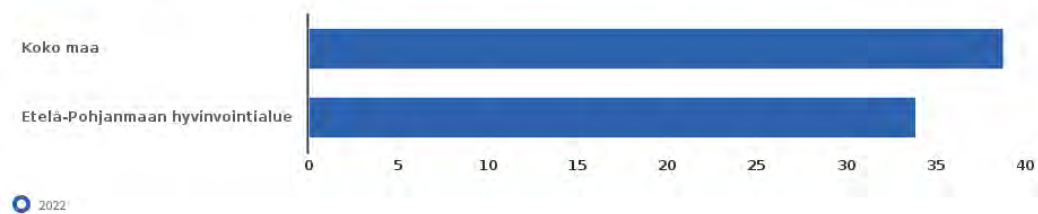
info ind. 4990 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 21. Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20–64-vuotta täyttäneet. (THL, Sotkanet ind. 4990)

Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 4991 Sukupuoli: Yhteensä

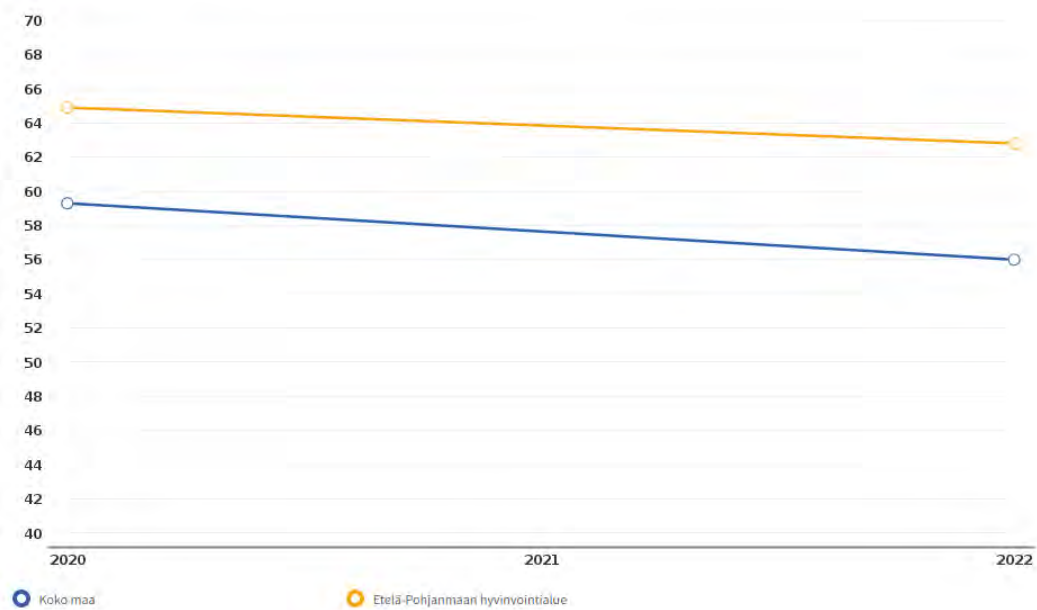

Kuva 22. Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet. (THL, Sotkanet ind.4991)

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus 20–64-vuotiailla oli 62,8 % ja osuus on maan toiseksi korkein. 65 vuotta täyttäneillä osuus oli 64,9 %. Liian vähän liikkuvien osuus näyttäisi laskeneen jonkin verran etenkin 65 vuotta täyttäneiden ryhmässä. (THL)

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

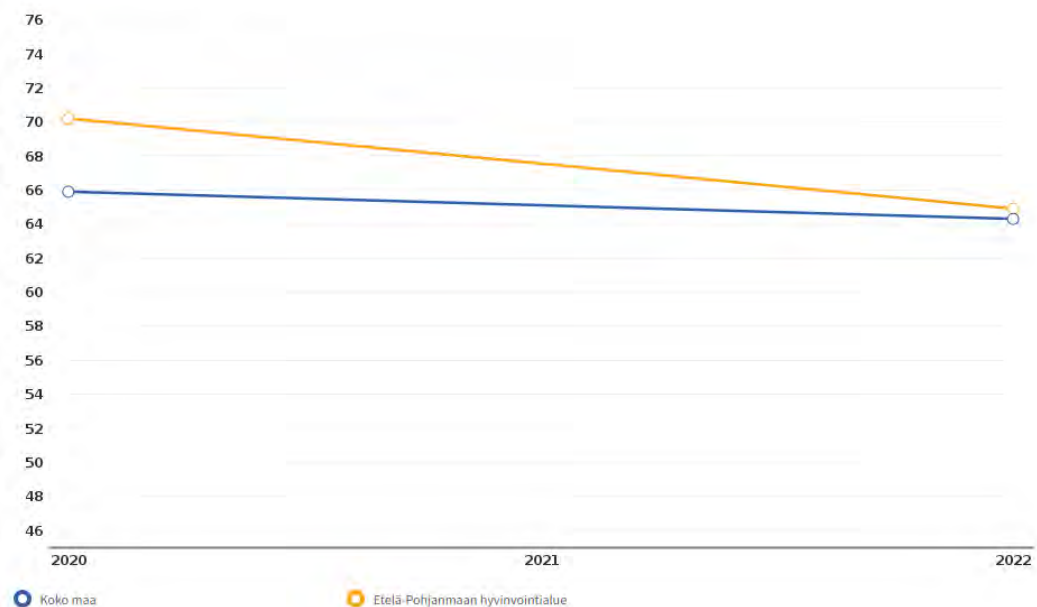
info ind. 5528 Sukupuoli: Yhteensä

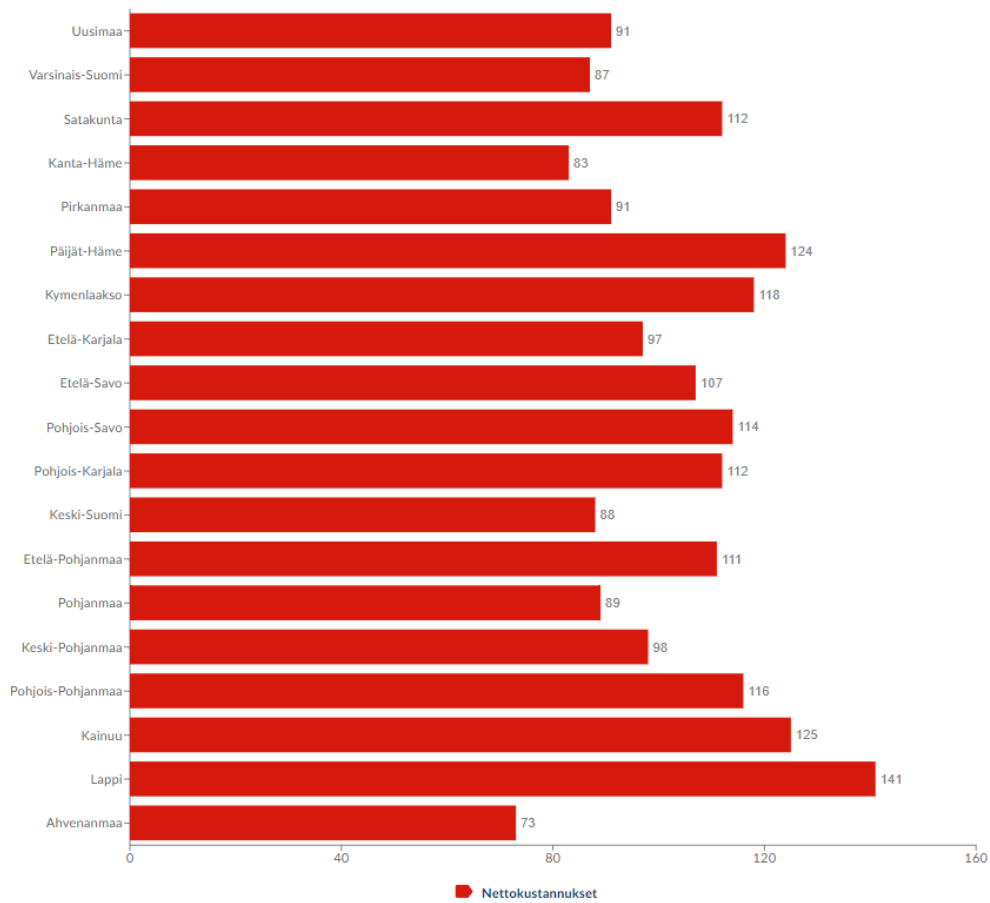
Kuva 23. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20–64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.5528)

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 5529 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 24. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.5529)

Kuva 25. Liikuntatoimen nettokustannukset €/asukas vuonna 2020 (Lipas.fi, Tilastokeskus avoimet tilastoaineistot ja Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi)

Vuonna 2020 liikuntatoimen nettokustannukset olivat Etelä-Pohjanmaalla 111 euroa per asukas, joka oli yhdeksänneksi eniten (Lipas.fi, Tilastokeskus avoimet tilastoaineistot ja Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi).

Liikuntapaikkoja suhteessa väkilukuun on eniten Kuortaneella ja vähiten Seinäjoella. Lukumääräisesti liikuntapaikkoja taas on selvästi eniten Seinäjoella. (Liikuntapaikat: Lipas.fi Jyväskylän yliopisto, otospäivä 23.11.2023. Lisätietoja Creative Commons.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>)

Taulukko 2. Liikuntapaikkojen määrät, Etelä-Pohjanmaa (Liikuntapaikat: Lipas.fi Jyväskylän yliopisto, otospäivä 23.11.2012. Lisätietoja Creative Commons.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>)

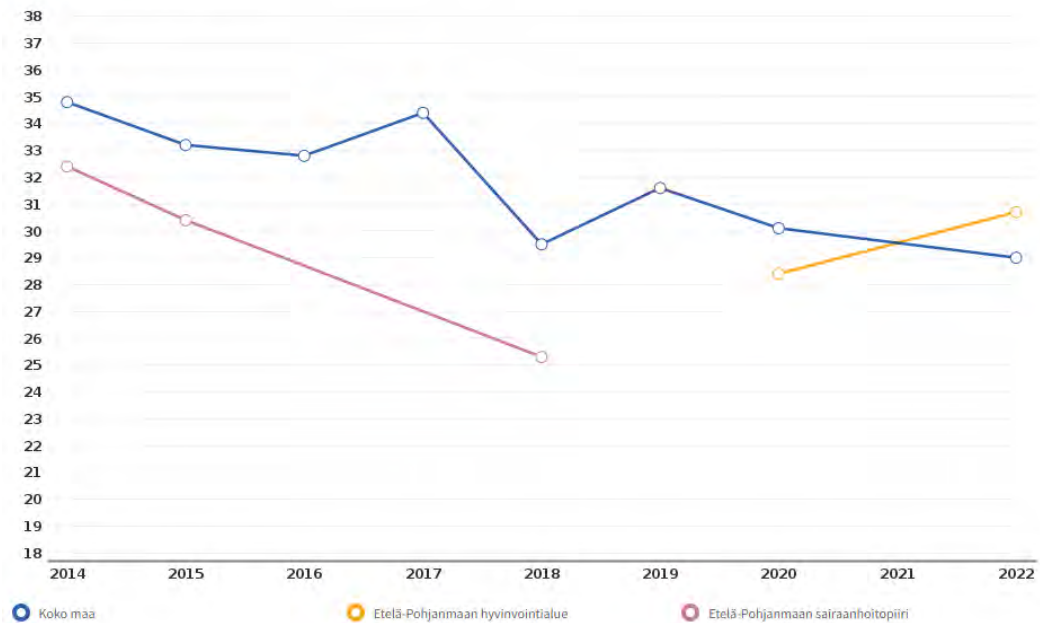
	Liikuntapaikkojen lkm/1000 asukasta	Liikuntapaikkojen lkm
Kuortane	36,0	128
Karjajoki	35,3	44
Ähtäri	24,6	138
Alavus	21,1	242
Lappajärvi	21,0	63
Isojoki	19,5	38
Isokyrö	19,0	86
Soini	19,0	39
Evijärvi	16,1	39
Vimpeli	13,8	39
Alajärvi	13,2	126
Kurikka	12,5	259
Kauhava	12,3	193
Ilmajoki	11,9	146
Teuva	11,0	56
Kauhajoki	9,2	121
Lapua	6,9	99
Seinäjoki	6,2	393

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivupohjaisen elintapaohjauksen käsikirjan kävijäseuranta oli käytössä maaliskuusta 2022 heinäkuuhun 2023. Tänä aikana elintapaohjauksen käsikirjan etusivulla oli yhteensä 4000 sivun katselua. Kävijäseurannan työkalu ei ole ollut käytettävissä enää heinäkuun 2023 jälkeen. Elintapaohjauksen perusteet -verkkokurssin suorittu vuoden 2022 loppuun mennessä 33 henkilöä. Kurssi avautui käyttöön Moodle-verkkokurssina elokuussa 2020. Elintapaohjauksen perusteet -verkkokurssi ei ole toistaiseksi käytössä päivitystarpeen vuoksi.

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) on Etelä-Pohjanmaalla noussut 20–64-vuotiailla ja yli 75 täyttäneillä. Viimeisimpien mittausten välillä nähty kasvu 20–64-vuotiaiden ryhmässä selittyy naisten lisääntyneellä liikakäytöllä, sillä miesten alkoholin liikakäyttö oli hiukan vähentynyt. Aiemmin huolta herättänyt nousu 65 vuotta täyttäneiden kohdalla sen sijaan näyttäisi lähteneen laskuun sekä miehillä että naisilla. (THL)

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat

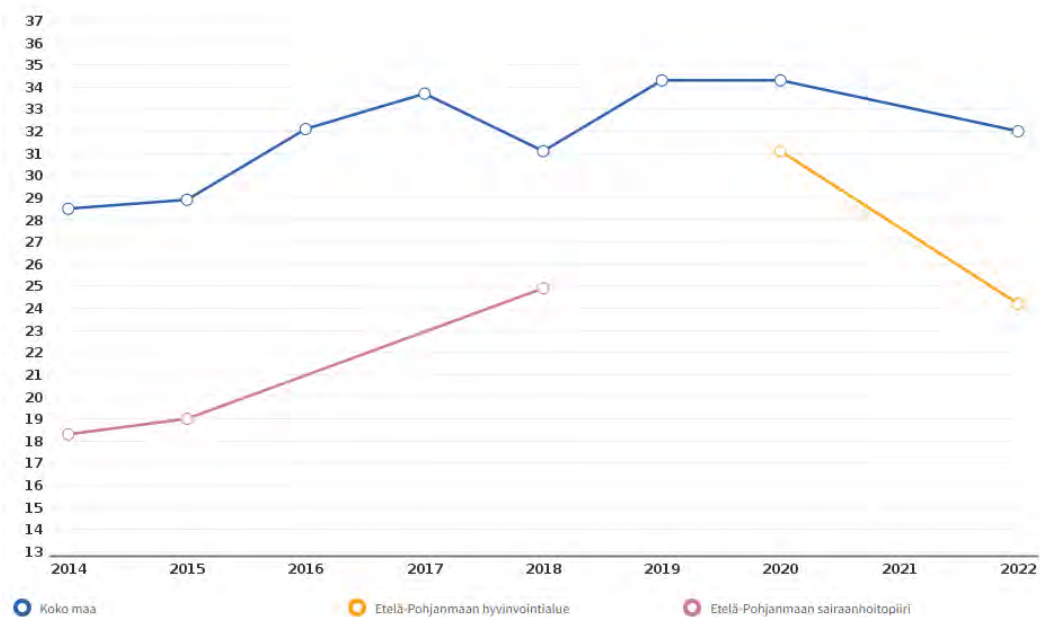
info ind. 4412 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 26. Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20-64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.4412)

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 4413 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 27. Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind. 4413)

Potilastietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella suun tutkimusten määrät prosenttiosuuksina väestöstä ovat olleet 12,4 % (2020), 13,9 (2021) ja 12,7 % (2022) (EP-potti ja Tilastokeskus).

Kaksi kertaa päivässä hampaansa harjaavien osuus tarkastetuista oli 64 % vuonna 2023. Osuus oli pysynyt samana vuodesta 2021. Korkein osuus on Seinäjoen alueella, jossa kaksi kertaa hampaansa harjaavien osuus oli 70 % ja matalin taas Suupohjan alueella, jossa osuus oli 58 %. (EP-potti)

4.3 Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi

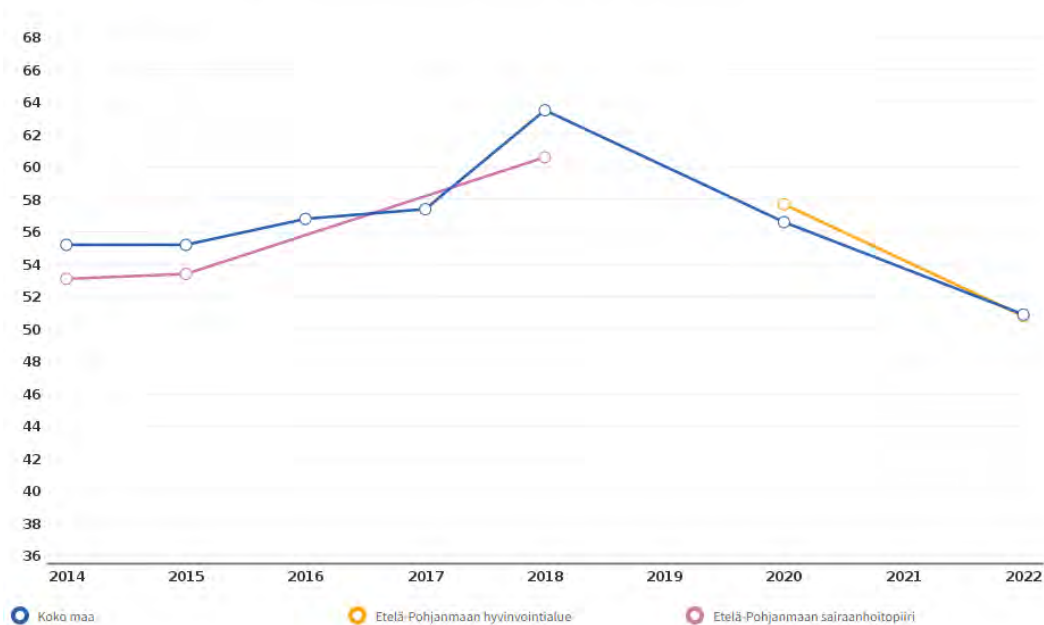
Mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuutta koskevat tiedot on esitetty luvussa [3. Hyte-kerroin indikaattorit](#).

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on 20–64-vuotiaista on noin puolet, mutta osuus on ollut laskusuuntainen vuodesta 2018. Myös 65 vuotta täyttäneistä noin puolet kokee elämänlaatunsa hyväksi.

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevia on 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä koko maata enemmän. (THL)

Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

info ind. 4271 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 28. Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20–64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.4271)

Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 4272 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 29. Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Soikanet ind. 4272)

Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

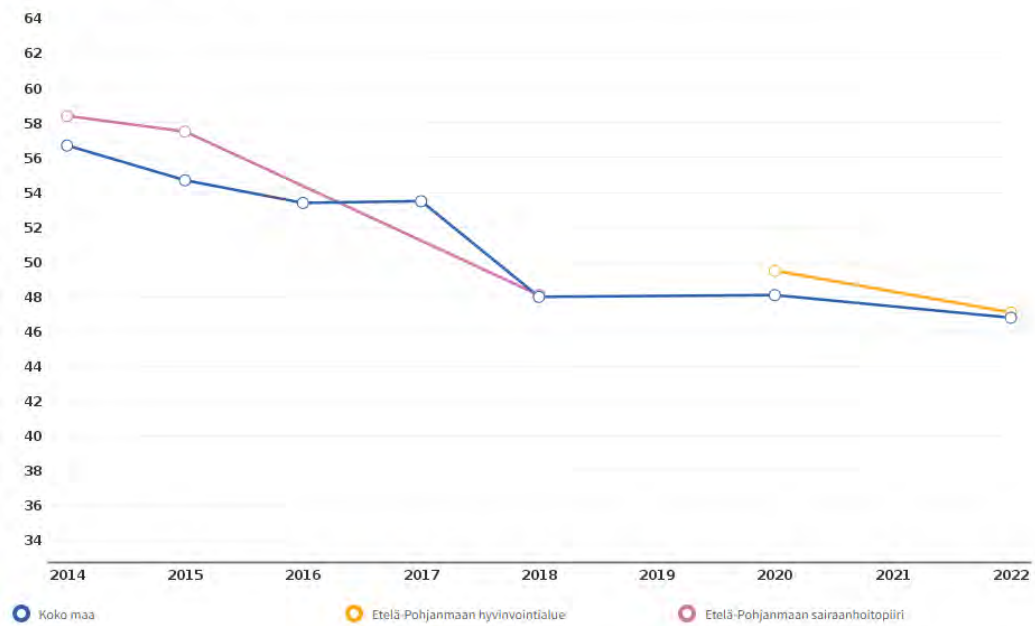
info ind. 4334 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 30. Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat (THL, Soikanet ind. 4334)

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 4335 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 31. Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.4335)

Somatiikan kokemusasiantuntijakoulutuksen aloitti vuonna 2022 yhteensä 16 opiskelijaa. Markkinointia varten laadittiin esite ja video. Osastotunteja on järjestetty kirurgian ja ortopedian poliklinikalla, vatsatautien poliklinikalla ja vatsatautien osastolla sekä naistentaudeilla. Psykiatrian kokemusasiantuntijatoiminnassa tyypillisiä työtehtäviä ovat esimerkiksi vertaistukitehtävät, psykiatrian osastotyöt, ryhmien ohjaus, luennot, kehittämistyö ja kokemusasiantuntijaraati. Työtehtäviä kokemusasiantuntijatoiminnassa oli vuonna 2022 yhteensä noin 3900 kappaletta. Etiäppäin! -hankkeen kautta kokemusasiantuntijoiden käyttöä on laajennettu peruspalveluihin ja työtehtäviä kirjattiin viime vuonna 3420 kappaletta. (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, asiakkuuskertomus vuodelta 2022)

4.4 Palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus

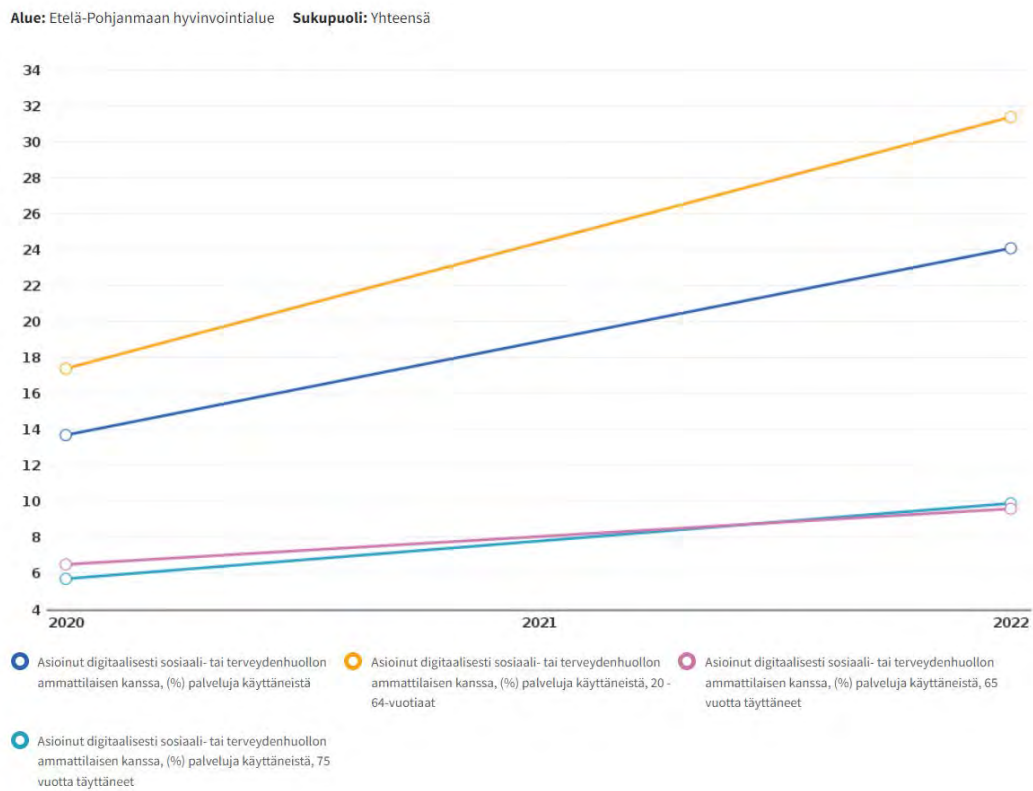
Asiakaspalautteita hyvinvointialueella saatiin aikavälillä 1.1.-29.9.2023 yhteensä **1193 kappaletta**. Kysymykseen **”Kuinka todennäköisesti suosittelisit saamaasi palvelua läheisellesi?”** oli vastattu **912 kertaa** ja keskiarvo asteikolla 1–10 oli 6,6. NPS-arvoksi saatiin 22, kun vaihteluväli on -100–+100.

Lisäksi palautteissa on mukana seitsemän eri kysymystä Likert-asteikolla (1=Täysin eri mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä). Näiden kysymysten osalta keskiarvo (ka) oli 3,9 ja vaihteluväli 3,8–4,0. Kysymykset olivat:

1. Sain apua, kun sitä tarvitsin. (ka 3,9)
2. Minulle jäi tunne, että minusta välitettiin kokonaisvaltaisesti. (ka 3,8)
3. Hoitoani / Asiaani koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä kanssani. (ka 3,9)
4. Koin oloni turvalliseksi hoidon / palvelun aikana. (ka 3,9)
5. Tiedän miten hoitoni/palveluni jatkuu. (ka 4,0)
6. Saamani tieto hoidosta / palvelusta oli ymmärrettävää. (ka 4,0)
7. Koin saamani hoidon / palvelun hyödylliseksi. (ka 4,0)

4.5 Sähköiset palvelut

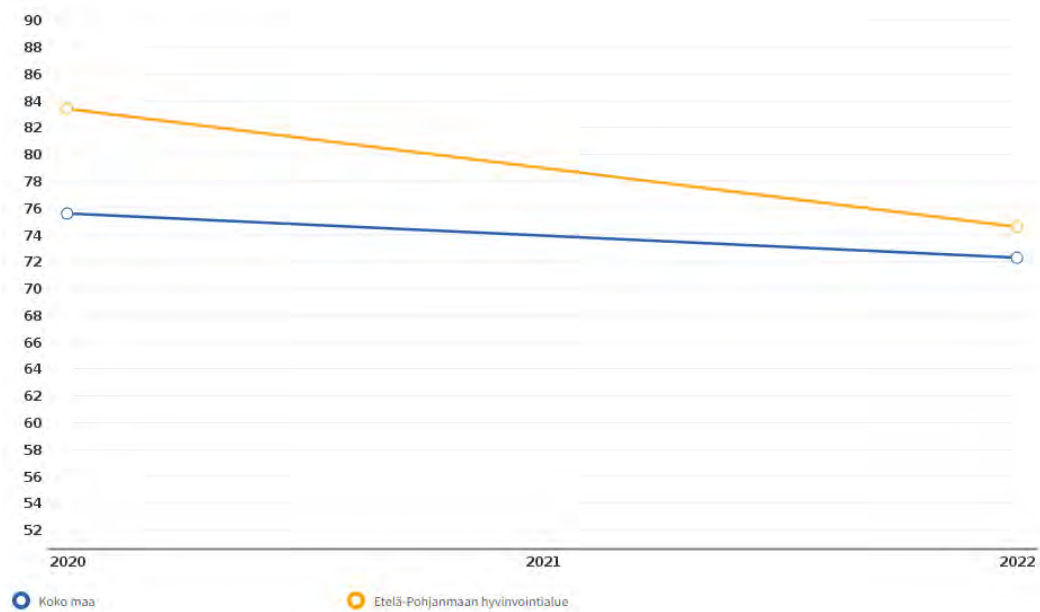
Digitaalisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa asiointien osuus palveluja käyttäneistä on kasvanut Etelä-Pohjanmaalla erityisesti 20–64-vuotiaiden ryhmässä. Digitaalisesti ammattilaisten kanssa asioivien osuus oli 20 vuotta täyttäneillä kuitenkin vuonna 2022 hyvinvointialueiden pienin (24,1 %, koko maa 36,5 %). Esteitä ja huoli sähköisten palveluiden käytössä kokeneiden määrä laski 20–64-vuotiaiden ryhmässä mutta ei 65 vuotta täyttäneillä. (THL)

Kuva 32. Asioinut digitaalisesti sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa, (%) palveluja käyttäneistä (THL, Sotkanet ind.5548–5551).

Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%), 20 - 64-vuotiaat

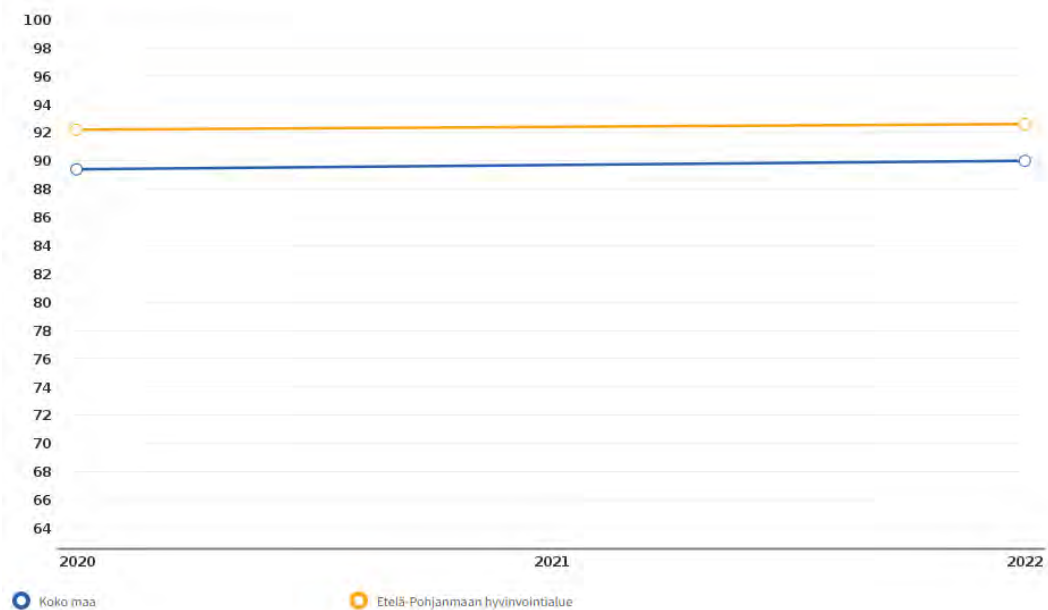
info ind. 5542 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 33. Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%), 20–64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.5542)

Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 5543 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 34. Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.5543)

4.6 Osallisuus

Osallisuutta on arvioitu TEAviisari kyselyn tulosten perusteella. Osallisuus parantunut Etelä-Pohjanmaalla seuranta-aikana perusterveydenhuoltoa lukuun ottamatta. (THL)

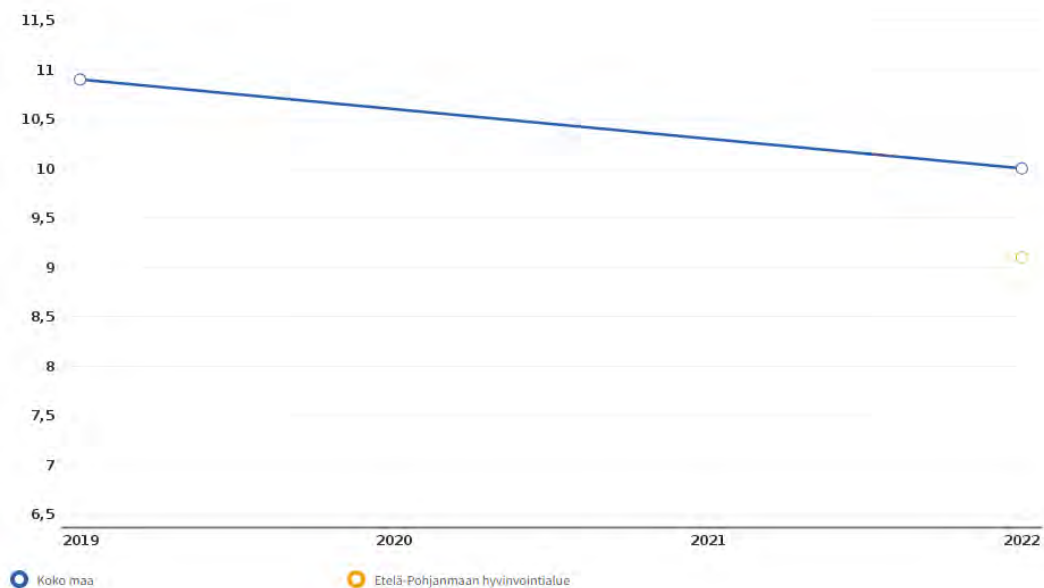
Taulukko 3. Osallisuus - Kuntajohto, Liikunta, Kulttuuri ja Perusterveydenhuolto (THL, TEAviisari)

Osallisuus		2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Liikunta	Etelä-Pohjanmaa		90		84		81		89		61
	Koko maa		95		95		93		91		74
Perusterveydenhuolto	Etelä-Pohjanmaa		51		68		75		77		79
	Koko maa		70		69		82		83		76
Kulttuuri	Etelä-Pohjanmaa	78		66		45					
	Koko maa	78		69		57					
Kuntajohto	Etelä-Pohjanmaa	73		66		61		59		67	
	Koko maa	77		71		80		79		77	

Erittäin heikon osallisuuden kokemuksen osalta ei Etelä-Pohjanmaalta ole saatavilla vielä seurantietoa, mutta vuoden 2022 lukujen perusteella erittäin heikko osallisuuden kokemus on Etelä-Pohjanmaalla koko maan tasoa jonkin verran vähäisempää. (THL)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 20 - 64-vuotiaat

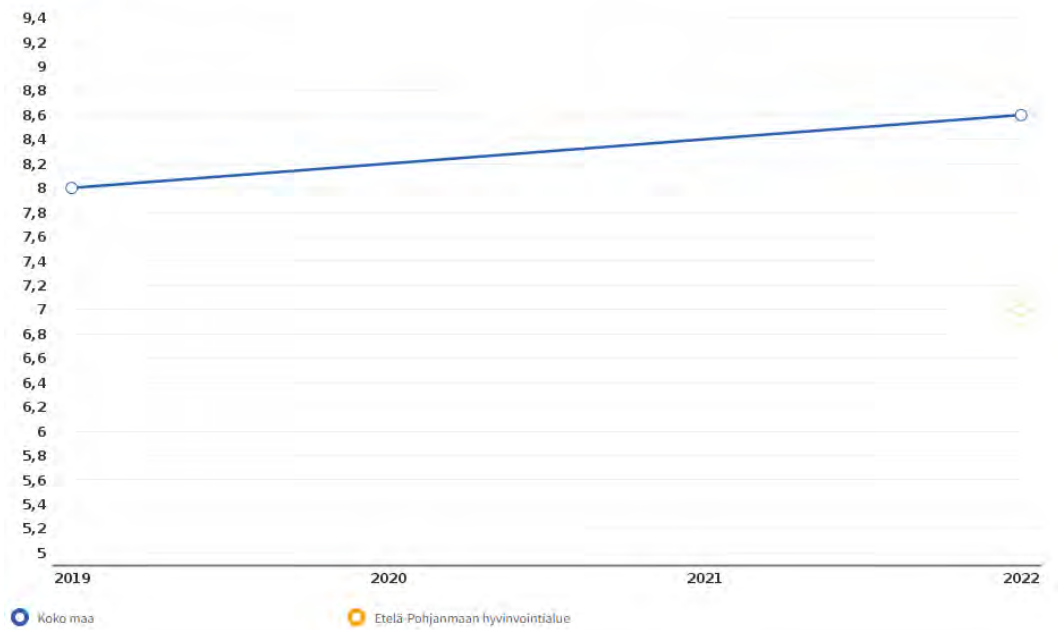
info ind. 424 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 35. Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 20-64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.424)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 65 vuotta täyttäneet

info ind. 425 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 36. Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 65 vuotta täyttäneet (THL, Sotkanet ind.425)

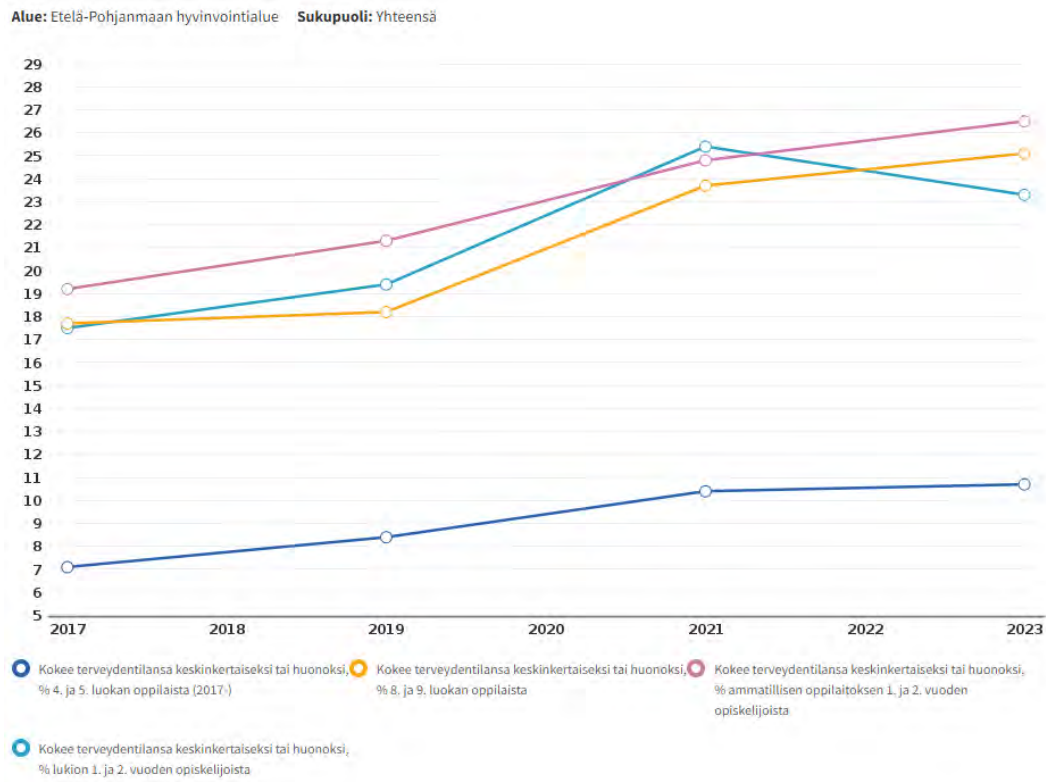
Hyvinvointialueen asiakaspalautteisiin ja NPS-arvoon liittyvät asiat on käsitelty [luvussa 4.4.](#)

5 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman indikaattorit

5.1 Päätaavoite 1: Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi lisääntyy

5.1.1 Alataavoite: Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin mahdollistaminen ja tukeminen

Tytöistä huomattavasti useampi kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kuin pojista. Erot ovat kasvaneet seuranta vuosien aikana. Vuonna 2017 yläkoulun 8. ja 9. luokan tytöistä 21,8 ja pojista 13,2 % koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Vastaavat luvut vuonna 2023 oli tytöillä 33,8 ja pojilla 16,2 %. Luvut ovat lähellä koko maan tasoa. (THL)

Kuva 37. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (%) (THL, Sotkanet ind.4817, 286, 3931 ja 3916)

Päivittäin tupakkatuotetta tai sähkösavuketta käyttävien osuus 8. ja 9. luokan oppilaiden keskuudessa on noussut vuodesta 2021. Nousu selittyy erityisesti sähkösavukkeiden käytön yleistymisellä. (THL)

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

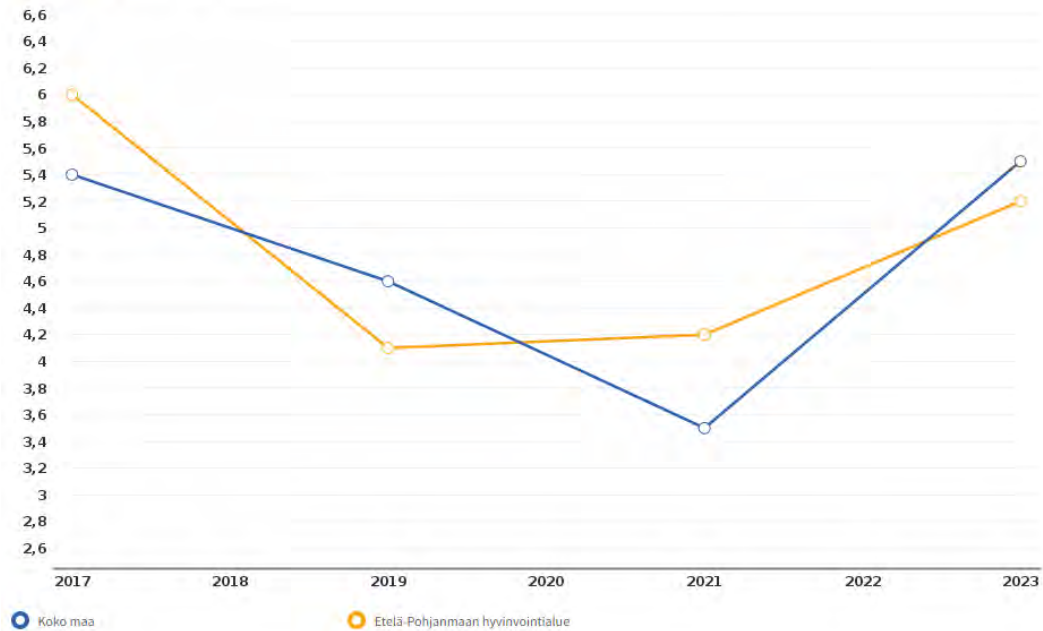
info ind. 4730 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 38. Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.4730)

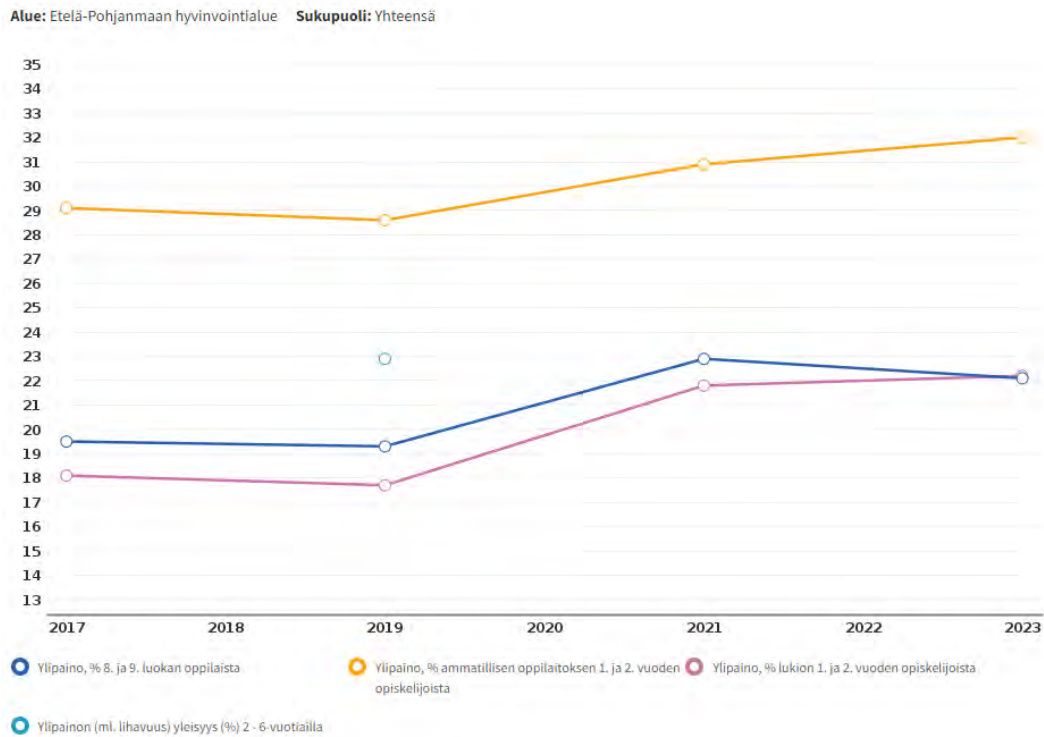
Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4823 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 39. Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.4823)

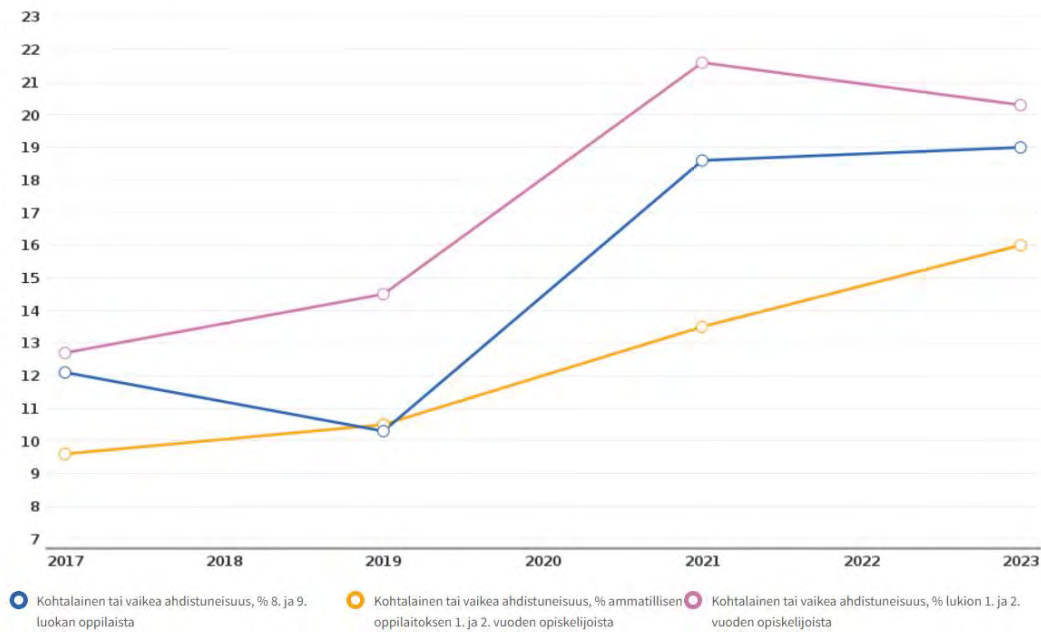
Ylipainon yleisyys on lapsilla ja nuorilla koko maata yleisempää. Ylipainoisia on Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella kouluterveyskyselyn perusteella yläkoulun oppilaissa, ammattioppilaitoksen ja lukion opiskelijoissa toiseksi eniten koko maassa. Pojilla ylipaino on tyttöjä yleisempää kaikissa ikäryhmissä. Ammattioppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista lähes joka kolmas on ylipainoinen. (THL)

Kuva 40. Ylipainon yleisyys, % (THL, kouluterveyskysely Sotkanet ind. 3231, 3906, 3940 ja 3925)

Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koetaan Etelä-Pohjanmaalla hiukan koko maata vähemmän. Tytöillä kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on selvästi poikia yleisempää ja erot ovat kasvaneet. Vuonna 2022 8. ja 9. luokan tytöistä kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki 30,9 % ja pojista 6,9 %. (THL)

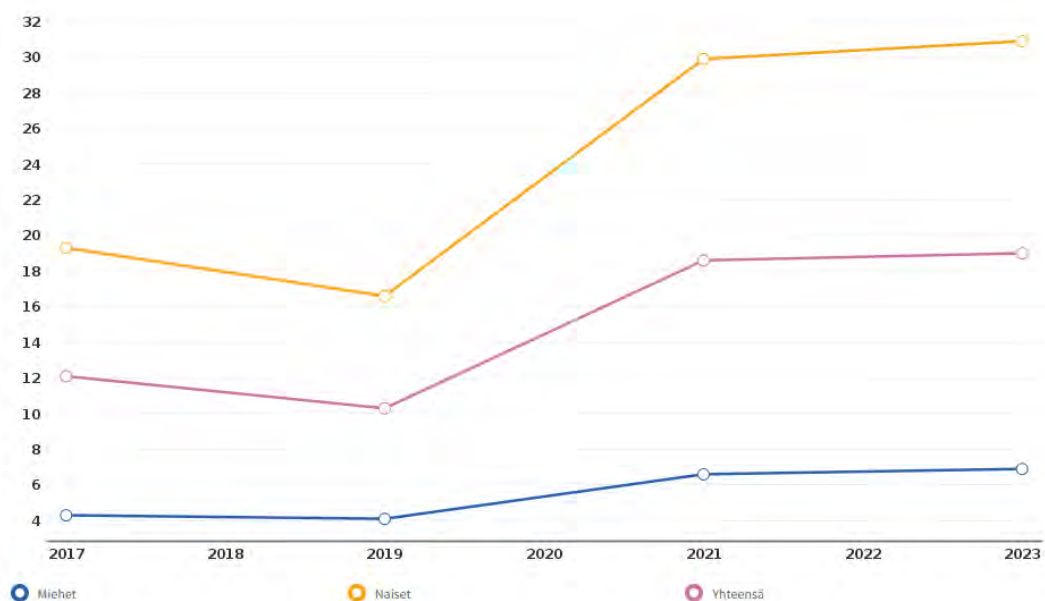
Alue: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 41. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (THL, kouluterveyskysely Sotkanet ind. 328, 346 ja 337)

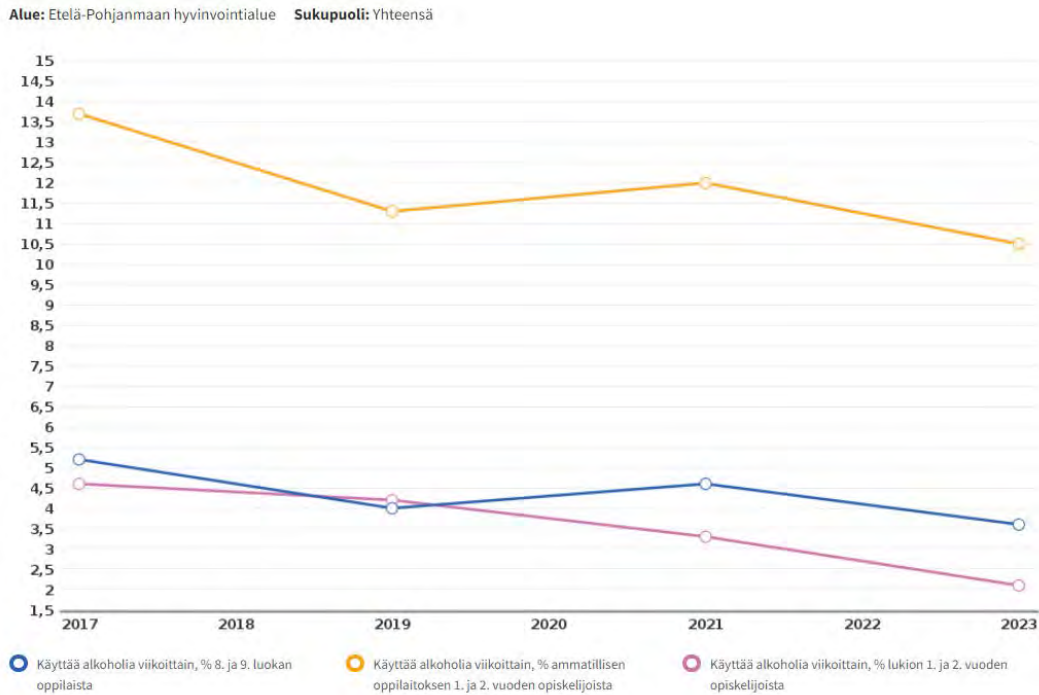
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Alue: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Kuva 42. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.328)

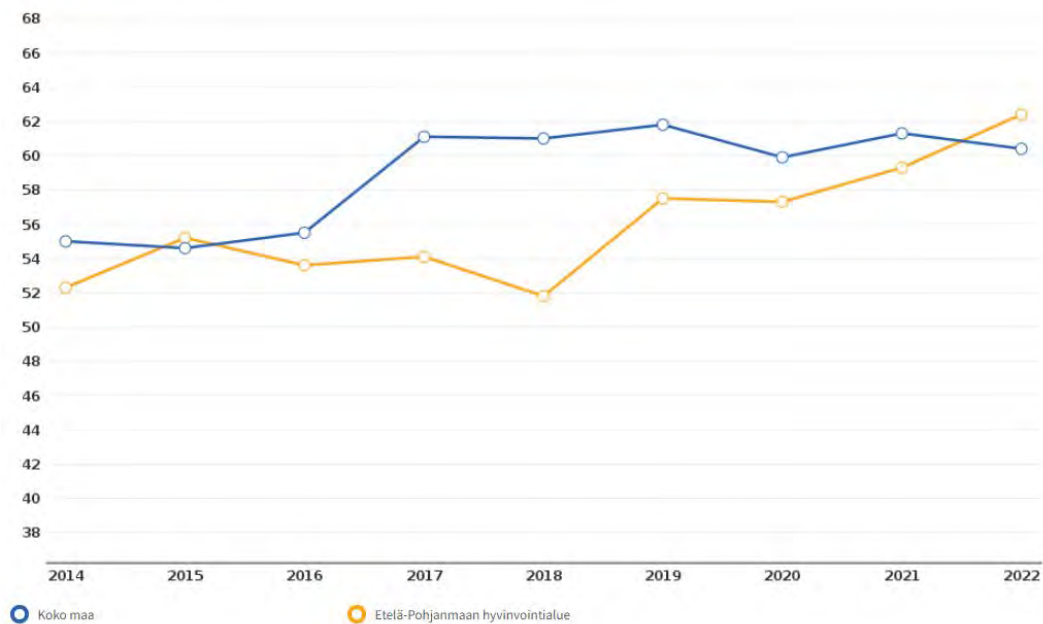
Alkoholia viikoittain käyttävien osuus on laskenut lapsilla ja nuorilla. Pojilla käyttö on yleisempää kuin tytöillä. Viikoittain alkoholia käyttävien osuus on koko maan tasoa. Tervehampaisten 12-vuotiaiden osuus on Etelä-Pohjanmaalla parantunut ja ylitti vuonna 2022 koko maan tason. (THL)

Kuva 43. Käyttää alkoholia viikoittain (THL, Sotkanet ind. 4739–4741)

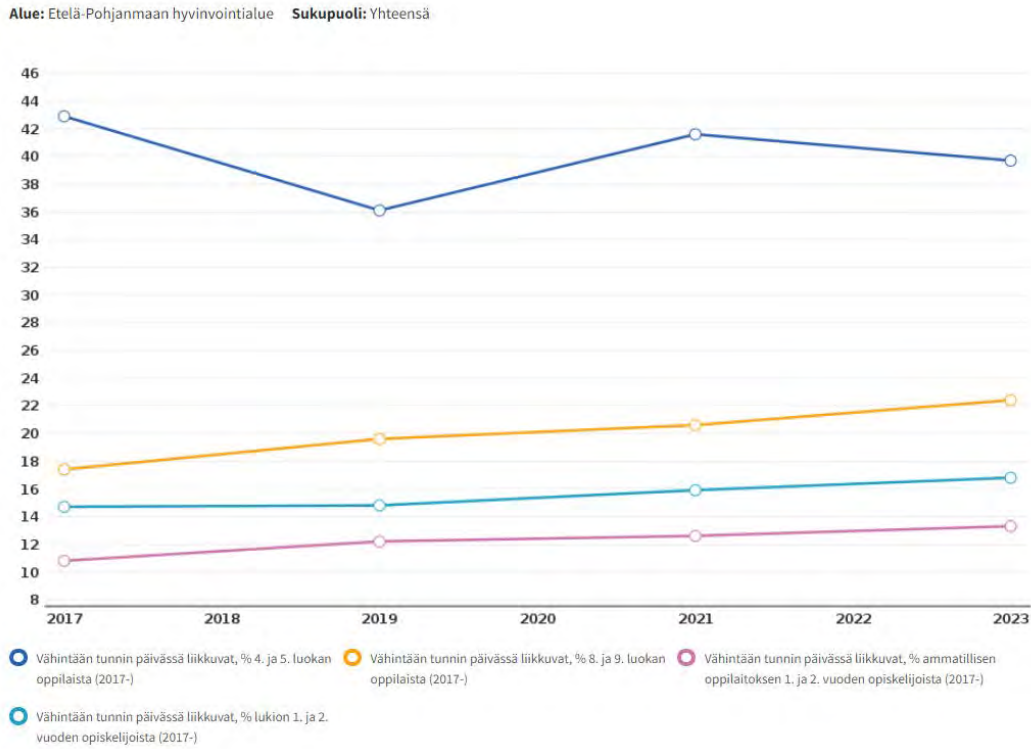
Tervehampaiset 12-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä

info ind. 5022 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 44. Tervehampaiset 12-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä (THL, Sotkanet ind.5022)

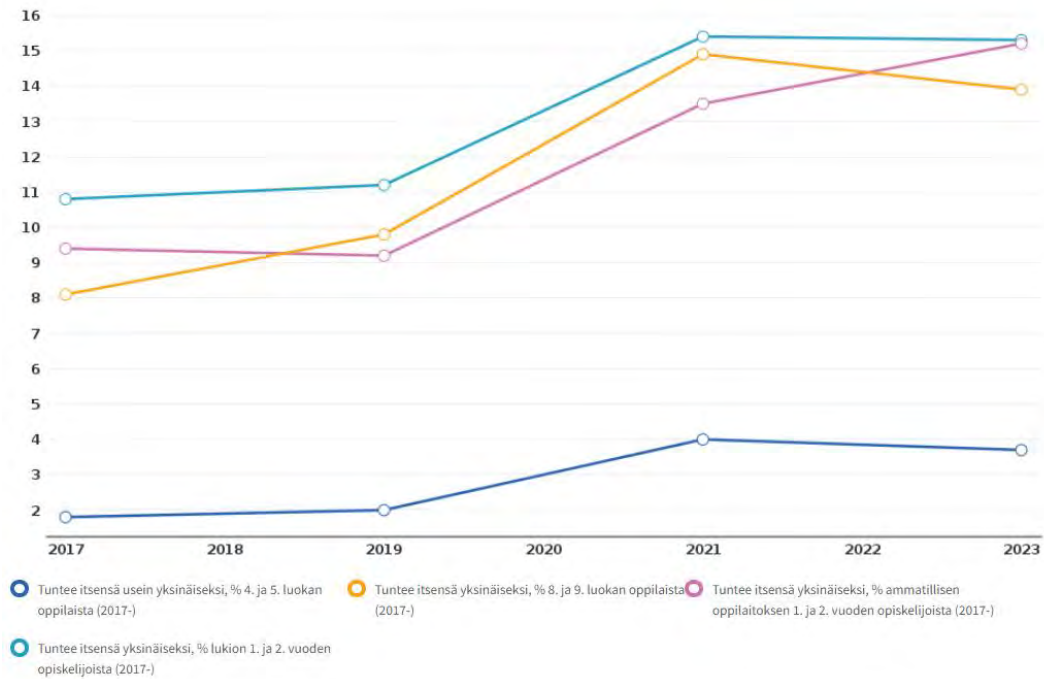
Vähintään tunnin päivässä liikkuvia lapsia ja nuoria on Etelä-Pohjanmaalla koko maan tasoon nähden vähemmän. Ainakin tietyissä ryhmissä on kuitenkin nähtävissä maltillista kasvua vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuudessa. (THL)

Kuva 45. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (THL, Sotkanet ind.4822, 4727–4729)

Yksinäiseksi itsensä tuntevien osuus on koko maan tasolla tai hiukan vähäisempää. Työillä yksinäiseksi tuntevien osuus on huomattavasti poikia suurempi. Esimerkiksi ammattioppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoissa tytöistä 26,7 % tunsivat olevansa yksinäinen, kun pojilla vastaava osuus oli 7,0 %. (THL)

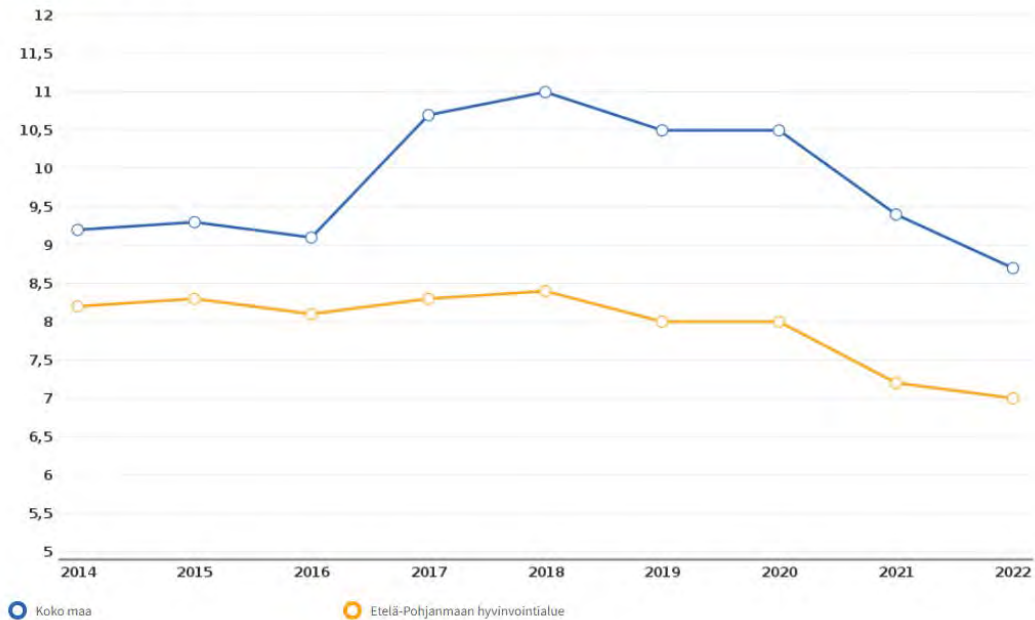
Alue: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 46. Tuntee itsensä yksinäiseksi (THL, Sotkanet ind.4712–4714, 4816)

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

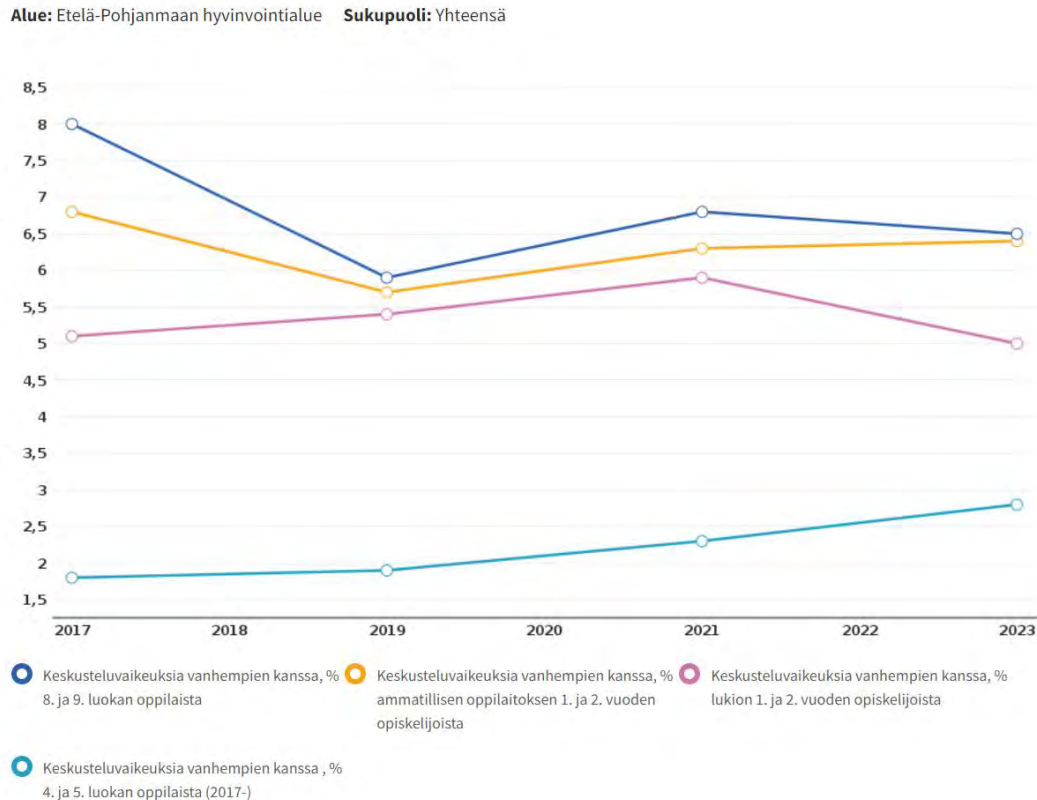
info ind. 423 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 47. Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (THL, Sotkanet ind.423)

5.1.2 Alatavoite 2: Huoltajuutta ja vanhemmuutta tuetaan riittävästi

Tytöillä on noin kaksi kertaa useammin keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa kuin pojilla. Keskusteluvaikeuksien yleisyys on lähellä koko maan tasoa. (THL)

Kuva 48. Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % (THL, Sotkanet 4831, 329, 347 ja 338)

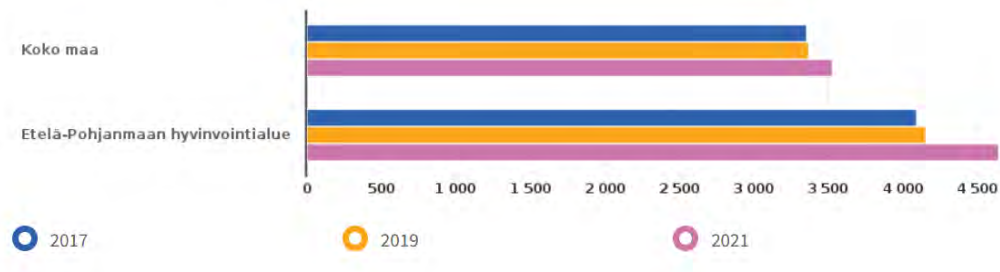
5.1.3 Alatavoite 3: Palvelut ovat oikea-aikaiset, oikein kohdennetut ja yhdenvertaiset

Lääkäreiden henkilöstömitoitustas kouluterveydenhuollossa on koko maan tasoa huonompi. Vuonna 2021 yhtä lääkärin henkilötyövuotta kohti oli 4646 oppilasta kun koko maan osalta luku oli 3529. (THL)

Nuorisotyöttömien määrä on Etelä-Pohjanmaalla koko maata alhaisempi ja on laskenut jo koronaa edeltävää aikaa matalammalle tasolle (TEM ja Tilastokeskus).

Lääkärien henkilöstömitoitus kouluterveydenhuollossa oppilasta / henkilötyövuosi

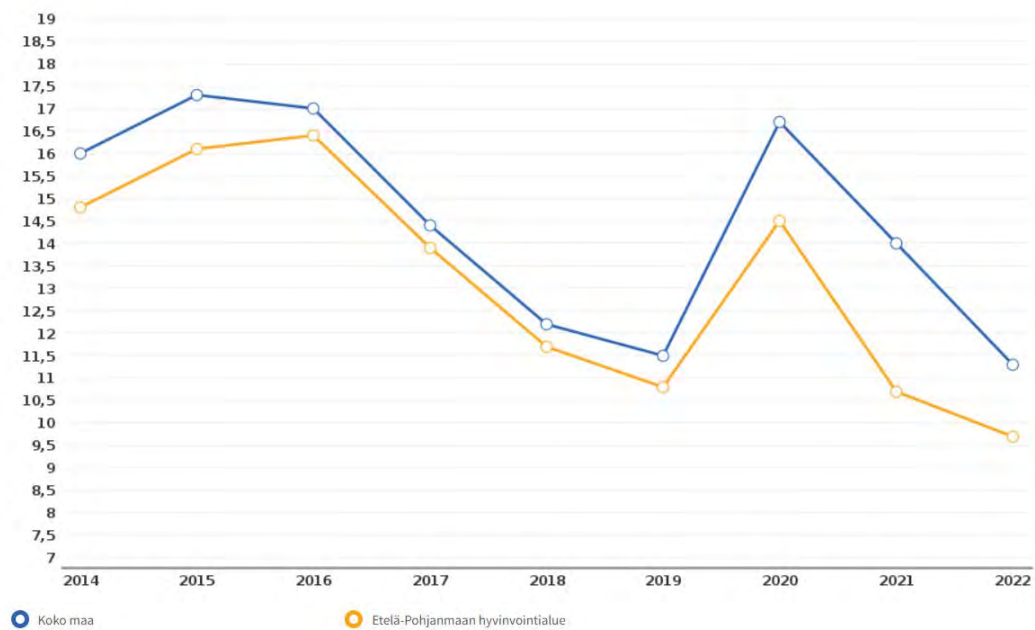
info ind. 5152 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 50. Lääkärien henkilöstömitoitus kouluterveydenhuollossa oppilasta / henkilötyövuosi (THL, Sotkanet ind.5152)

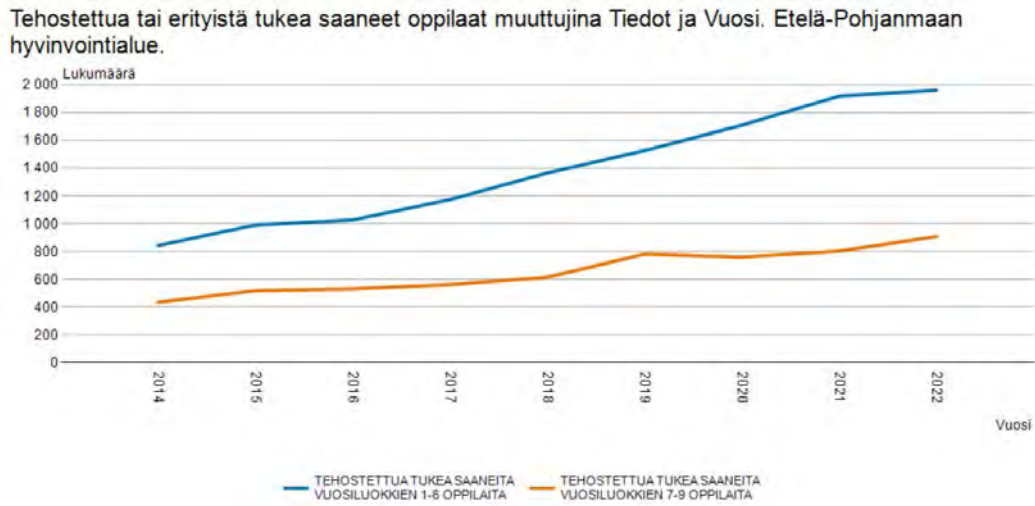
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

info ind. 189 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 49. Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta (TEM ja Tilastokeskus, Sotkanet ind.189)

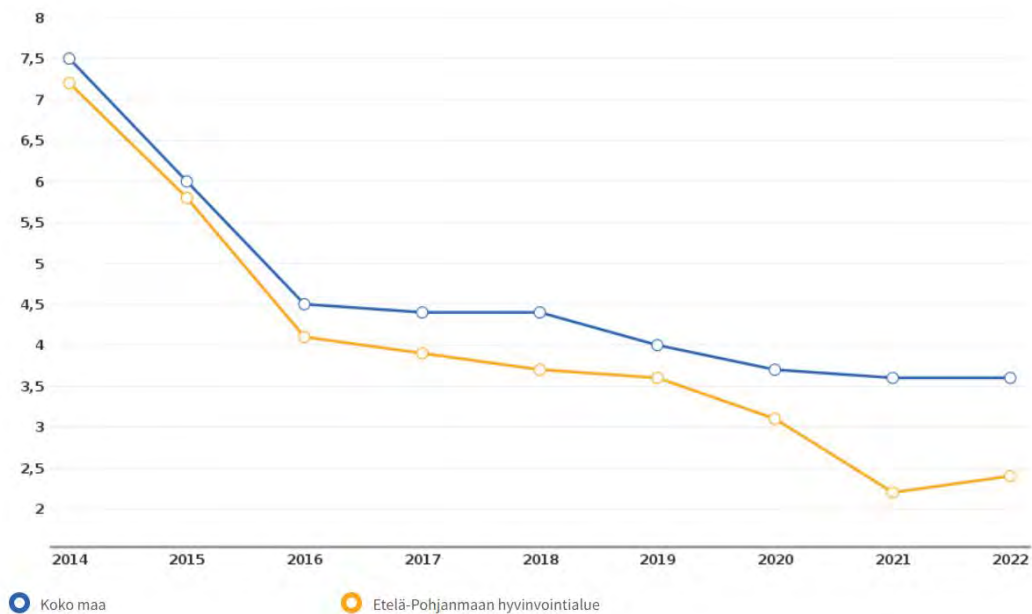
Tehostettua tai erityistä tukea saaneiden oppilaiden määrät ovat nousseet merkittävästi vuodesta 2014 saakka. Erityisesti vuosiluokkien 1–6 osalta tehostettua tai erityistä tukea saaneiden oppilaiden määrä on noussut reilusta 800 lähes 2000 oppilaaseen. (Tilastokeskus)

Kuva 51. Tehostettua tai erityistä tukea saaneet oppilaat (Tilastokeskus)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

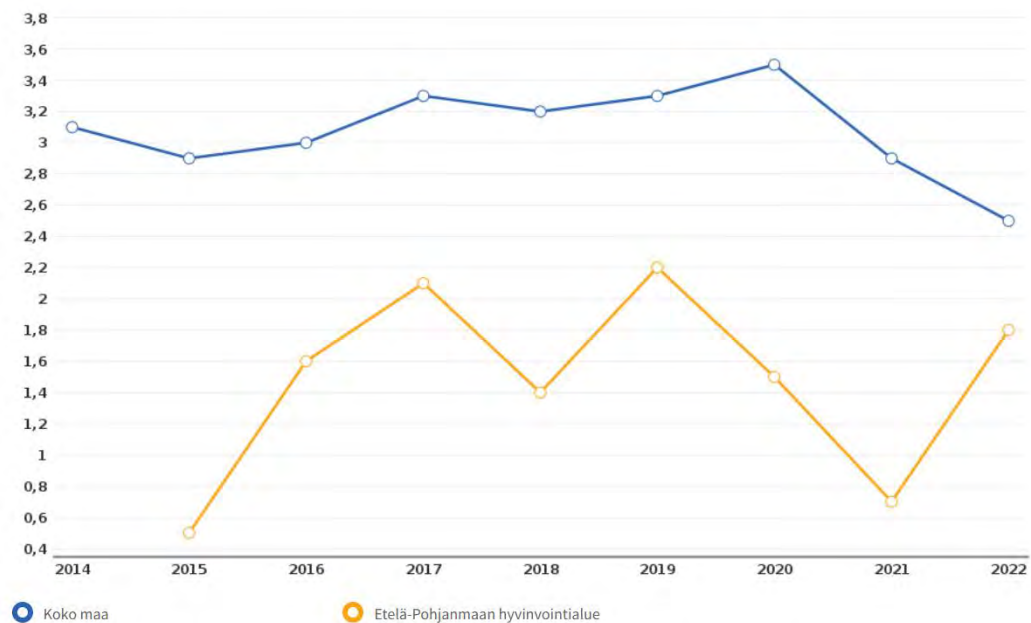
info ind. 1245 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 52. Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0–17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet ind. 1245)

Toistuvasti sijoitetut 0 - 17-vuotiaat lapset / 10 000 vastaavan ikäistä

info ind. 1079 Sukupuoli: Yhteensä

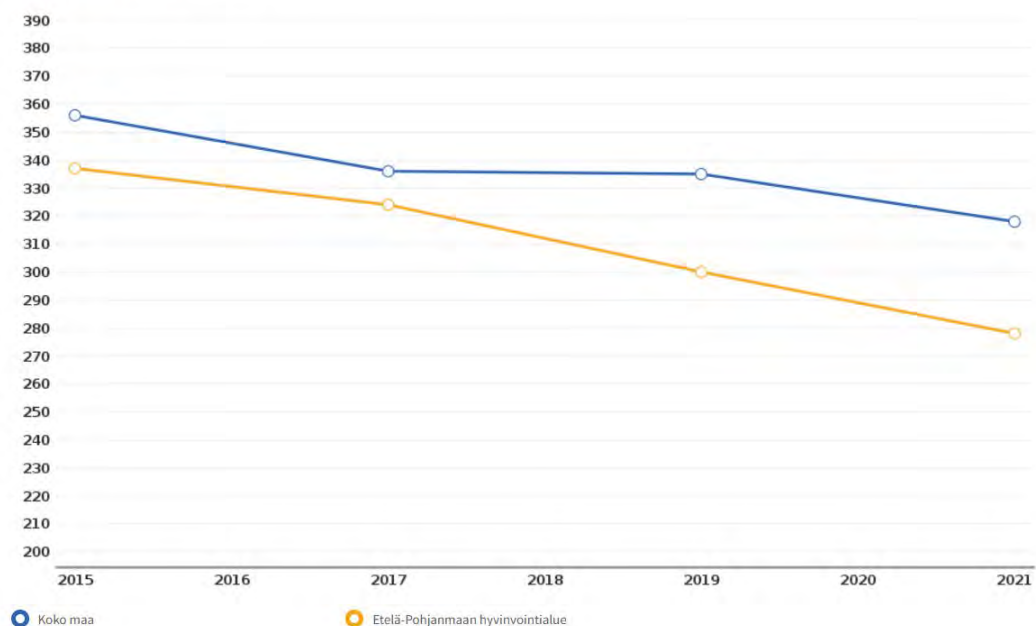

Kuva 53. Toistuvasti sijoitetut 0–17-vuotiaat lapset / 10 000 vastaavan ikäistä (THL, Sotkanet ind.1079)

Lastenneuvolassa 0–6-vuotiaiden lasten määrä per terveydenhoitajien henkilötyövuosi on Etelä-Pohjanmaalla koko maan tasoa pienempi. (THL)

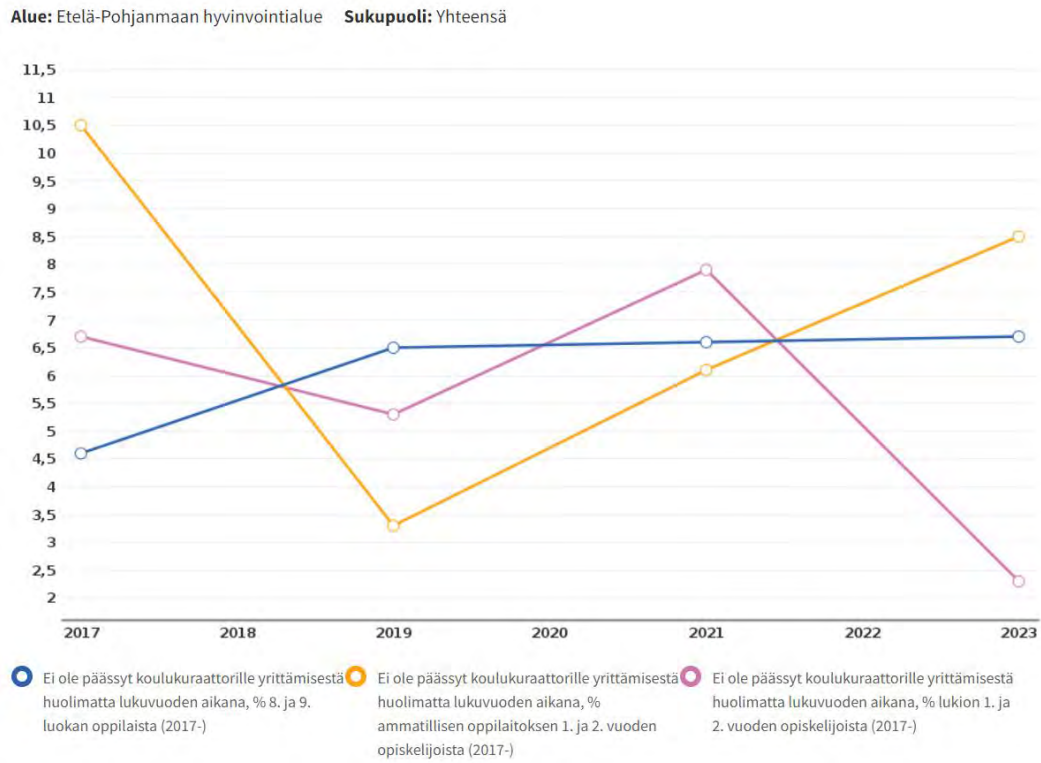
Lastenneuvola, 0 - 6-vuotiaita / terveydenhoitajien henkilötyövuosi

info ind. 5153 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 54. Lastenneuvola, 0–6-vuotiaita / terveydenhoitajien henkilötyövuosi (THL, Sotkanet ind. 5153)

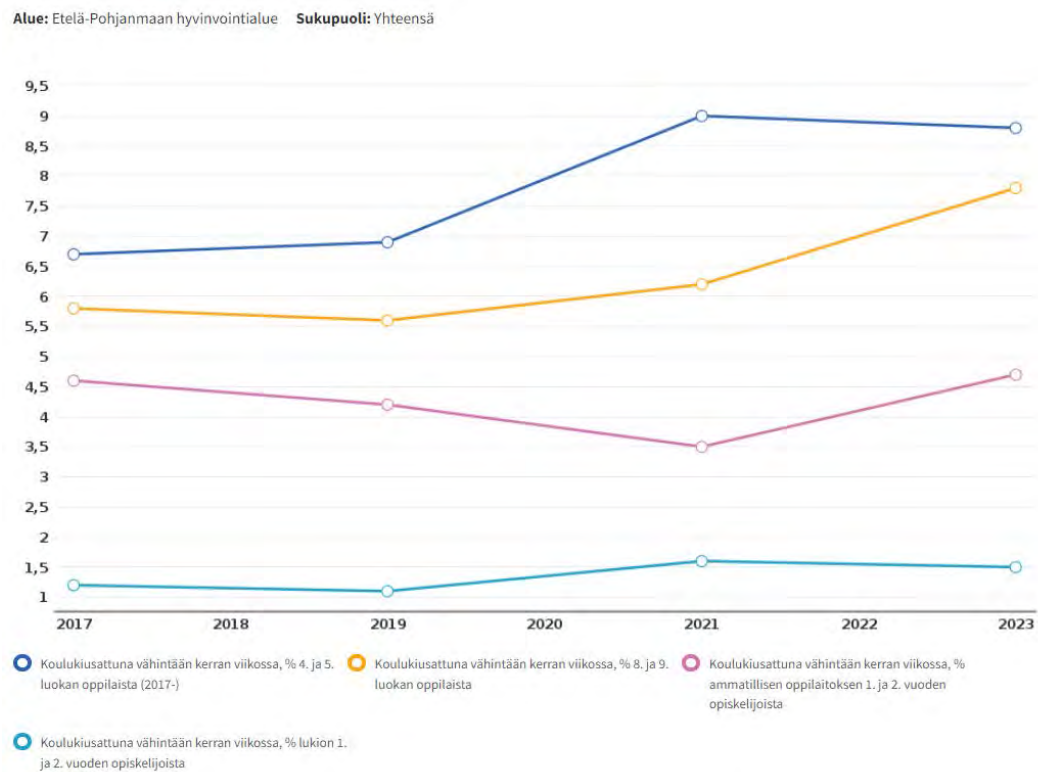
Koulukuraattorille pääsyssä oli Etelä-Pohjanmaalla koko maata vähemmän vaikeuksia, useammin vaikeuksia koulukuraattorille pääsyssä oli pojilla kuin tytöillä. (THL)

Kuva 55. Ei ole päässyt koulukuraattorille yrittämisestä huolimatta, % (THL, Sotkanet ind. 4805–4807)

5.1.4 Alatavoite 4: Lapsilla, nuorilla ja lapsiperheillä on turvallinen elinympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 4. ja 5. luokan oppilaista oli 8,8 % (koko maassa 8,6 %). Lukiossa kiusaamista viikoittain oli 1,5 %:lla 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. (THL)

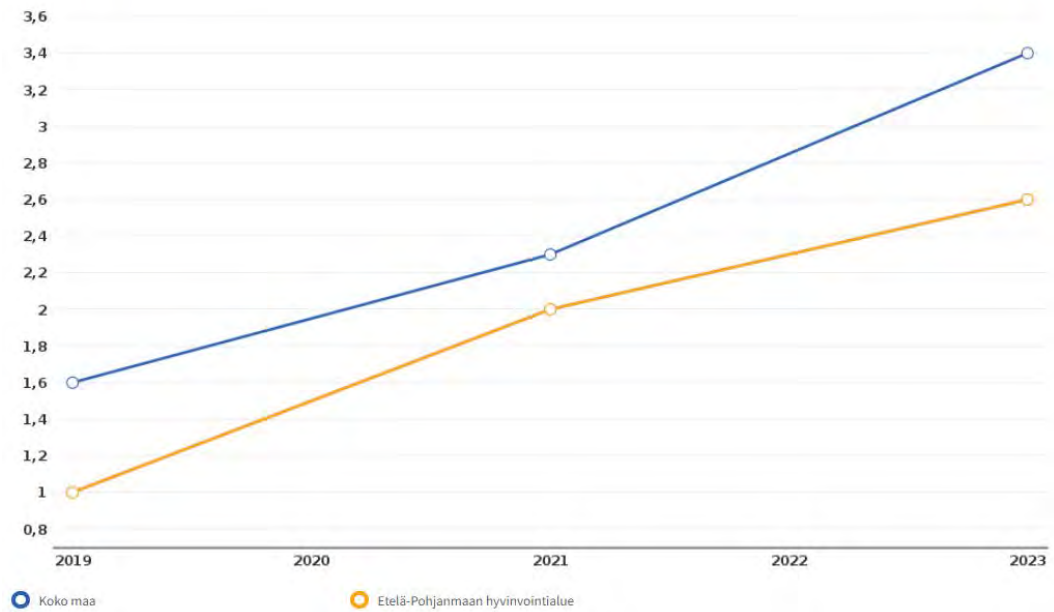

Kuva 56. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (THL, Sotkanet ind.4834, 1514, 3928 ja 3913)

Seksuaalista koskettelua tai painostamista kokeneiden osuus 4. ja 5. luokan oppilaista on noussut Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa. Etelä-Pohjanmaalla osuus on noussut prosentista 2,6 prosenttiin. (THL)

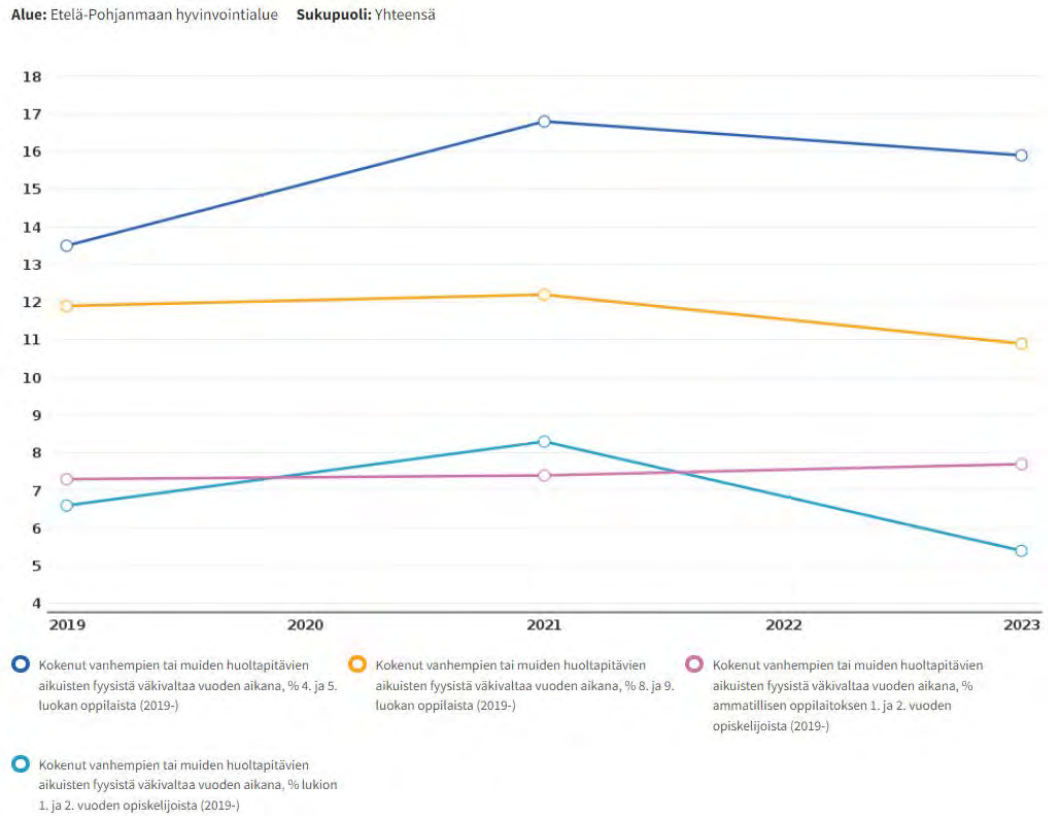
Kokenut seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

info ind. 4889 Sukupuoli: Yhteensä

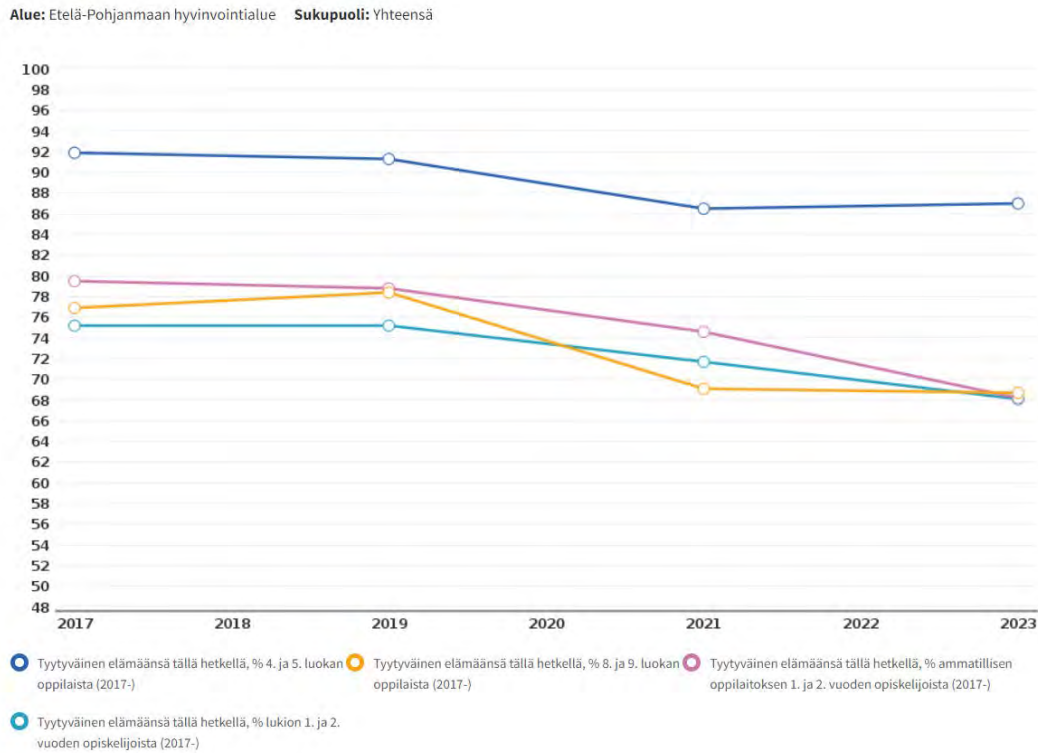
Kuva 57. Kokenut seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.4889)

Fyysistä väkivaltaa lapset ja nuoret kokevien nuorten osuudet ovat lähellä koko maan tasoa. Nuorinta ikäryhmää lukuun ottamatta, fyysisen väkivallan kokeneiden osuus on tytöillä poikia suurempaa. (THL)

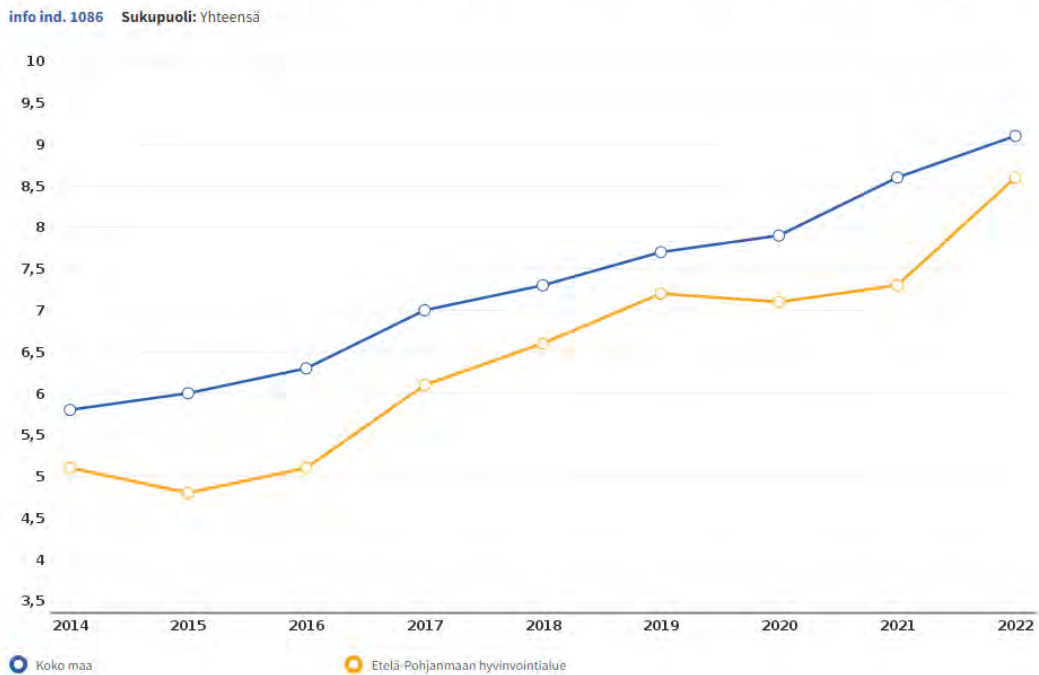
Kuva 58. Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % (THL, Sotkanet 4980, 4956–4958)

Tytöistä selvästi harvempi on tyytyväinen elämäänsä kuin pojista ja tyytyväisten osuus on ollut laskusuuntainen. Etelä-Pohjanmaalla tyytyväisten osuus on kuitenkin hiukan koko maata korkeampi. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut seurantavuosina. (THL)

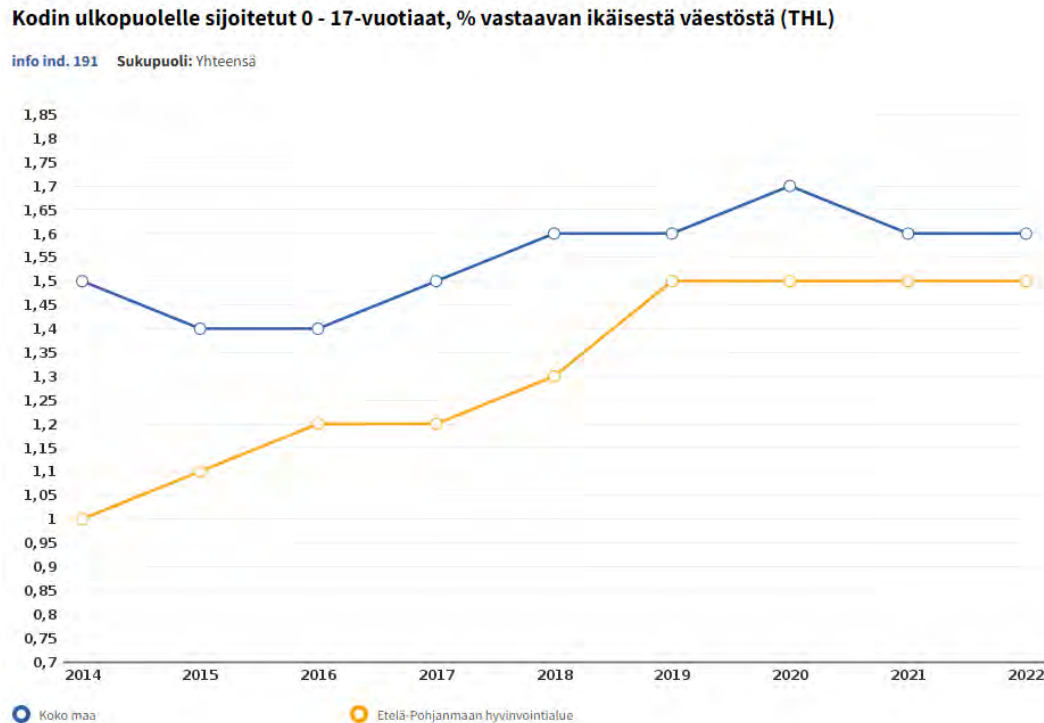
Kuva 59. Tyytyväisyys elämäänsä tällä hetkellä, % (THL, Sotkanet ind.4811, 4700-4702)

0 - 17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Kuva 60. 0-17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet ind.1086)

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden osuus on pysynyt Etelä-Pohjanmaalla samalla tasolla vuodesta 2019 alkaen. (THL)

Kuva 61. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet ind.191)

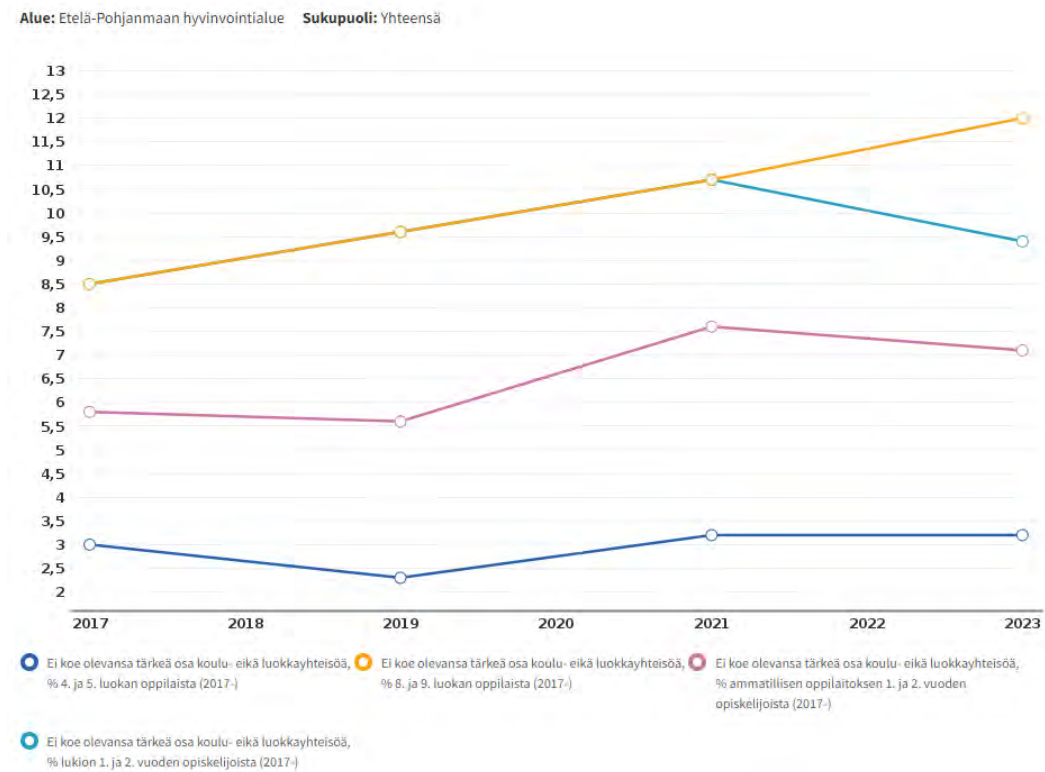
5.2 Päätaavoite 2: Osallisuus vahvistuu

5.2.1 Alataavoite 1: Osallisuus on organisoitua ja johdettua

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuusmallia valmistellaan ja LAPE-asiakasraatitoimintaa suunnitellaan. Nuorisovaltuustot toimivat kaikissa kunnissa ja hyvinvointialueella. Osallisuustyöhön on nimetty vastuuhenkilöt. Perhekeskusten kohtaamispaikkoja on Etelä-Pohjanmaalla tällä hetkellä seitsemän. Lapsiparlamentti arviointi toimii neljässä kunnassa.

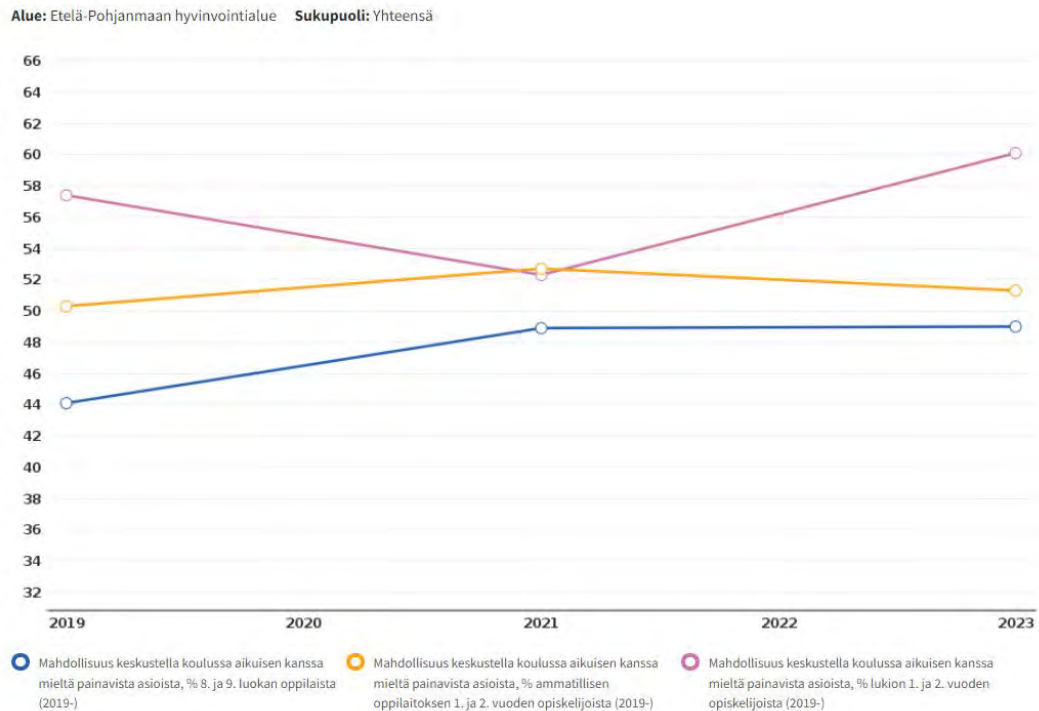
5.2.2 Alatavoite 2: Lapsia ja nuoria kuullaan sekä arvostetaan

Etelä-Pohjanmaalla on koko maata vähemmän niitä, jotka eivät koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä. Tytöt kokevat poikia useammin, etteivät ole tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä. (THL)

Kuva 62. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % (THL, Sotkanet ind.4812, 4703-4705)

Lapsivaikutusten arviointi toimii Etelä-Pohjanmaalla tällä hetkellä neljässä kunnassa.

Kuva 63. Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, % (THL, Sotkanet ind.4842, 4944–4946)

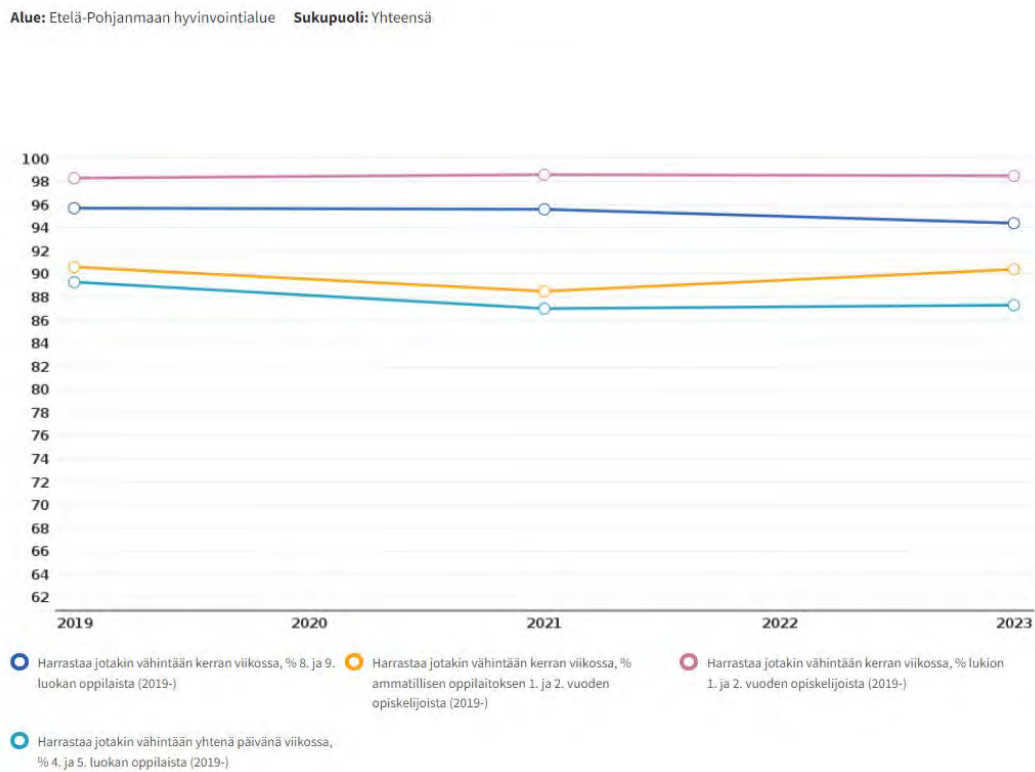
Terveystarkastus toteutuu Etelä-Pohjanmaalla yksilöllisesti ja keskustelevasti hiukan koko maata useammin erityisesti lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoilla. (THL)

Taulukko 4. Terveystarkastus oli yksilöllinen ja keskusteleva, % (THL, Sotkanet ind.3247–3249, 3331)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Terveystarkastus oli yksilöllinen ja keskusteleva, % 8. ja 9. luokan oppilaista (alkaen 2023) info ind. 3247	Koko maa	yhteensä	57,4
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		62,0
Terveystarkastus oli yksilöllinen ja keskusteleva, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2023) info ind. 3249	Koko maa	yhteensä	66,2
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		70,0
Terveystarkastus oli yksilöllinen ja keskusteleva, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (alkaen 2023) info ind. 3248	Koko maa	yhteensä	66,9
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		74,1
Terveystarkastus on yksilöllinen ja keskusteleva, % 4. ja 5. luokan oppilaista (alkaen 2023) info ind. 3331	Koko maa	yhteensä	43,1
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		45,3

5.2.3 Alatavoite 3: Osallisuus on esteetöntä

Suurin osa lapsista ja nuorista (83,8–99,7 %) harrastaa Etelä-Pohjanmaalla jotakin vähintään kerran viikossa. (THL)

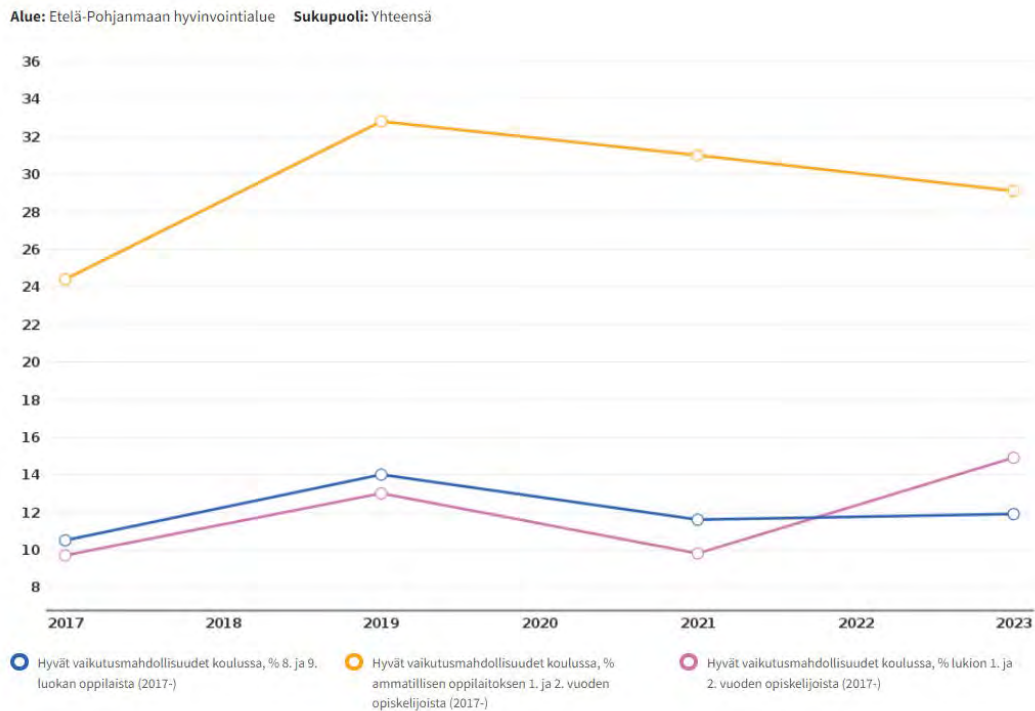
Kuva 64. Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (THL)

Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kuva 65. Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, % 4. ja 5. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.4813)

Pojat kokevat huomattavasti tyttöjä useammin, että heillä on hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa. Esimerkiksi 8. ja 9. luokan oppilaissa pojista 17 % koko vaikutusmahdollisuuksien olevan hyvät, kun tytöillä vastaava osuus oli 6,7 %. (THL)

Kuva 66. Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa, % (THL, Sotkanet ind.4706-4708)

- 5.3 Päätavoite 3: Lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyö lisääntyy
- 5.3.1 Alatavoite 1: Hallintorajat ylittävään yhteistyöhön, avoimuuteen ja tiedonkulkuun on sitouduttu

LAPE-yhteistyöryhmien työskentely on lopetettu. Tilalle on tullut maakunnallinen LAPE työryhmä ja perhekeskuksen johtotiimi. Perhekeskusten johtoryhmä toimii kaikissa kahdeksassa perhekeskuksessa. LAPE yhteistyöryhmien/lasten ja nuorten palveluverkosto on jokaisessa kunnassa, mutta itse toiminnasta ei ole tällä hetkellä tietoa.

5.3.2 Alatavoite 2: Toimintamallit ja palvelut ovat kokonaisvaltaisia sekä lapsi- nuori- ja perhelähtöisiä

0–28-vuotiaiden nuorten määrä oli vuoden 2022 lopulla 57 967, joka oli 30,3 % Etelä-Pohjanmaan asukasmäärästä. Vuonna 2018 vastaavat luvut olivat 63 615 ja 33 %. (Tilastokeskus)

5.3.3 Alatavoite 3: Yhteistyön, toiminnan, palveluiden ja osaamisen kehittäminen on tarkoituksenmukaista ja tavoitteellista

Osaamistarpeiden kartoittaminen maakunnallisesti, hyvien käytäntöjen juurruttaminen ja suunnitelmien/ohjelmien arviointi ja jatkokehittäminen on suunnitteluasteella.

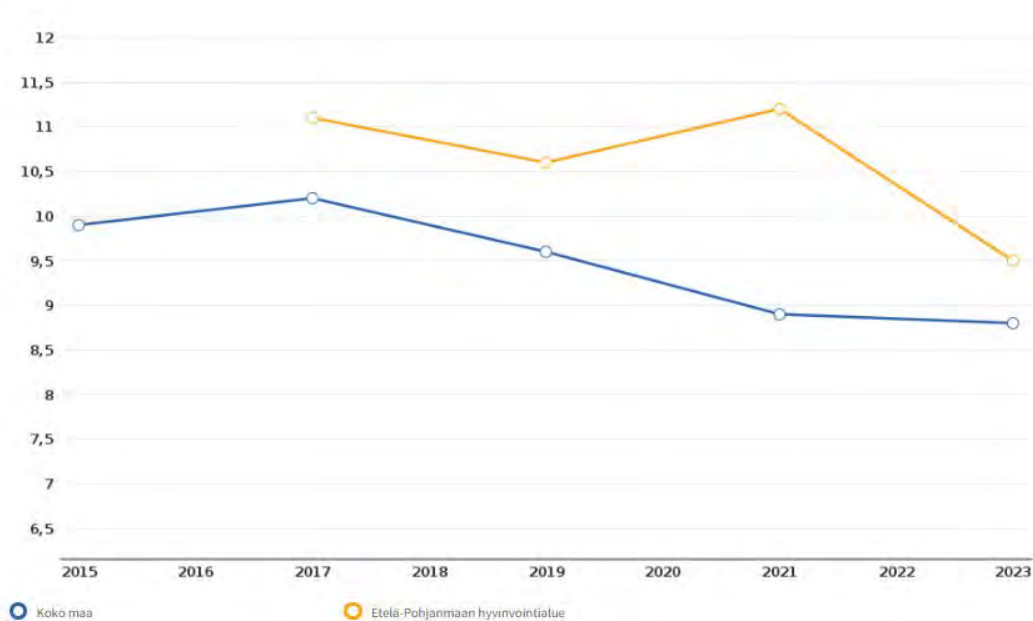
6 Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

6.1 Alkoholin riskikäyttö

Tosi humalassa vähintään kerran olevien nuorten 8. ja 9. luokan oppilaiden on 9,5 % ja osuus on laskenut vuodesta 2017 noin 1,5 prosenttiyksikköä. (THL)

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 289 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 67. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.289)

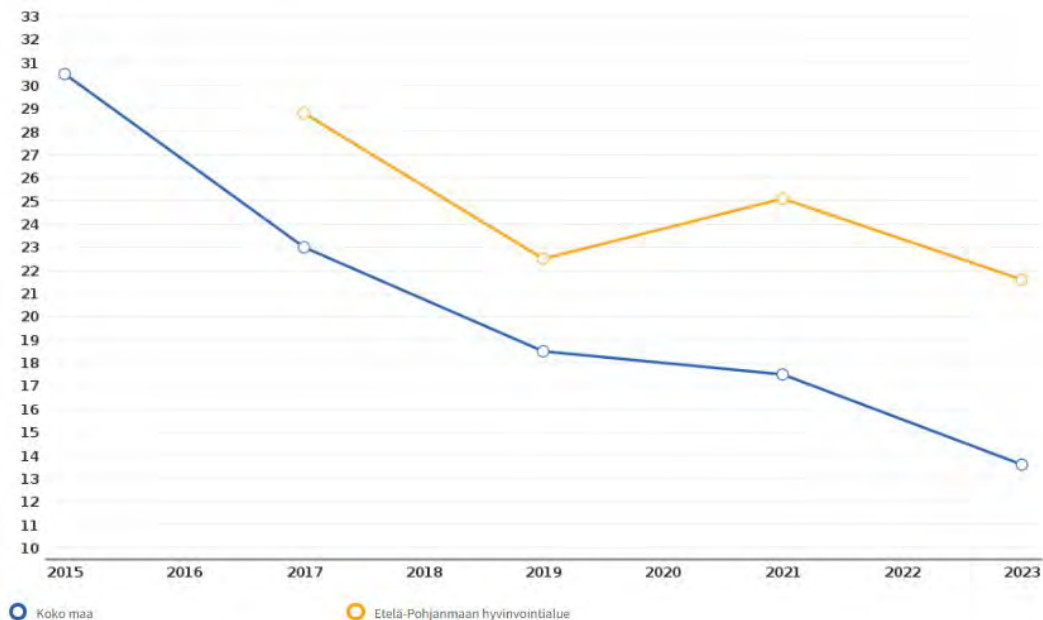
Aikuisväestön alkoholin liikakäytön tilastot on käsitelty [luvussa 4.2.](#)

6.2 Tupakkatuotteiden käyttö

Päivittäin tupakoivien osuus ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista on vähentynyt mutta on Etelä-Pohjanmaalla kuitenkin koko maata suurempi. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilta enää vain 3,1 % tupakoi päivittäin, kun ammattioppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoissa osuus on 21,6 %. Päivittäin nuuskaavien osuus on kasvanut ammattioppilaitoksen opiskelijoilla, mutta ei lukiolaisilla. (THL)

Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

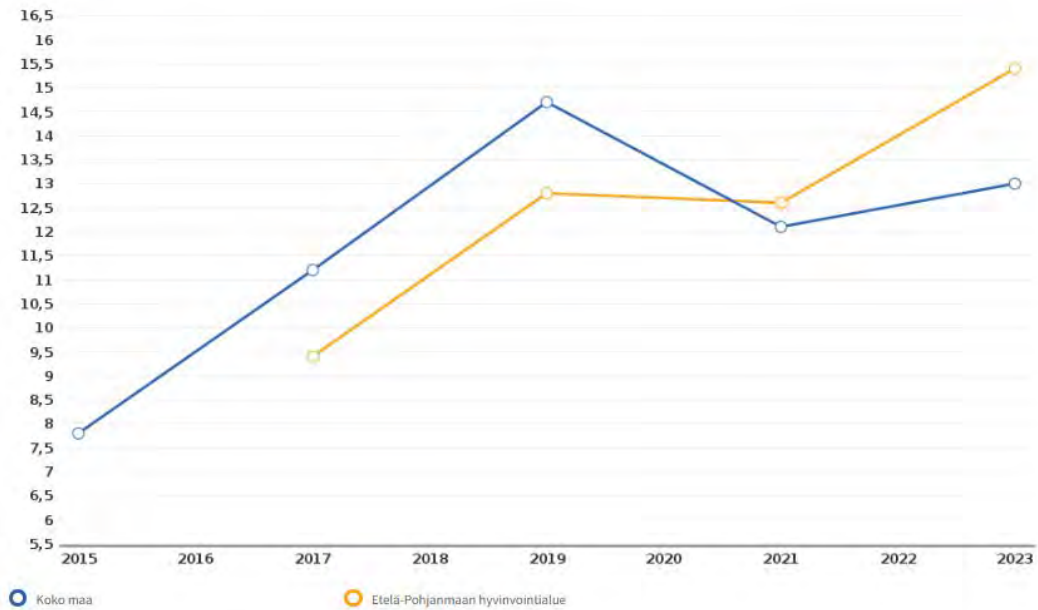
info ind. 3936 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 68. Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (THL, Sotkanet ind.3936)

Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

info ind. 353 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 69. Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (THL, Sotkanet ind.353)

Aikuisväestössä päivittäin tupakoivien osuus on edelleen vähentynyt ja laski Etelä-Pohjanmaalla 20 vuotta täyttäneillä 9,7 %:iin. (THL)

Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

info ind. 4405 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 70. Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20-64-vuotiaat (THL, Sotkanet ind.4405)

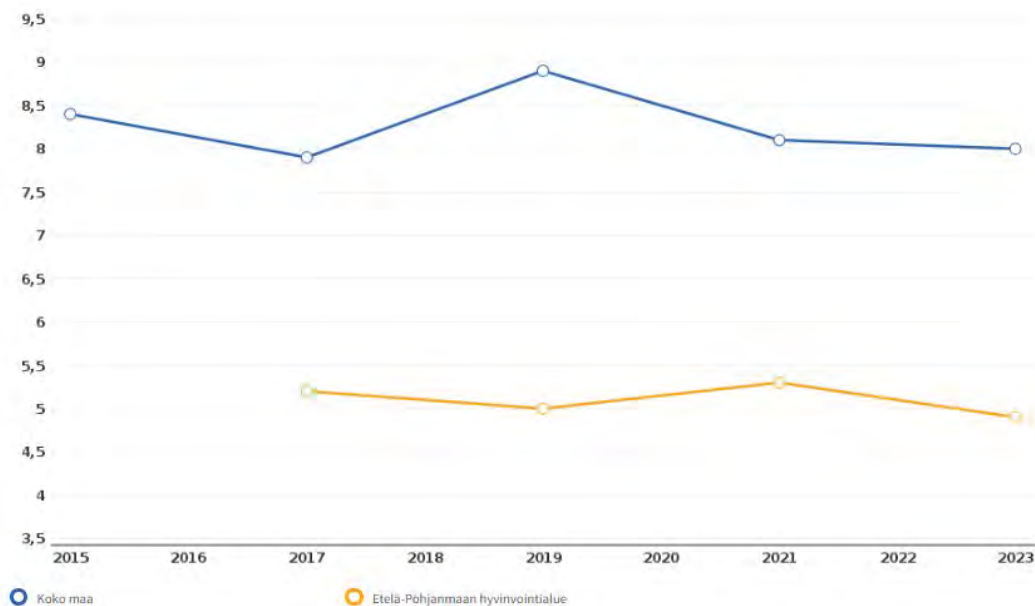
6.3 Huumausaineiden käyttö

Laittomia huumeita kokeilleiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus on Etelä-Pohjanmaalla maan toiseksi pienin. Osuus on pysynyt varsin samansuuruisena vuodesta 2001 alkaen, jolloin osuus oli 4,7 % ja vuonna 2023 osuus oli 4,9 %. (THL)

Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus 20–64-vuotiaiden ryhmässä oli Etelä-Pohjanmaalla 2,5 % vuonna 2022 (koko maassa 5,1 %), kun se vuonna 2014 oli 2,8 %. (THL, Terve Suomi - tutkimus)

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

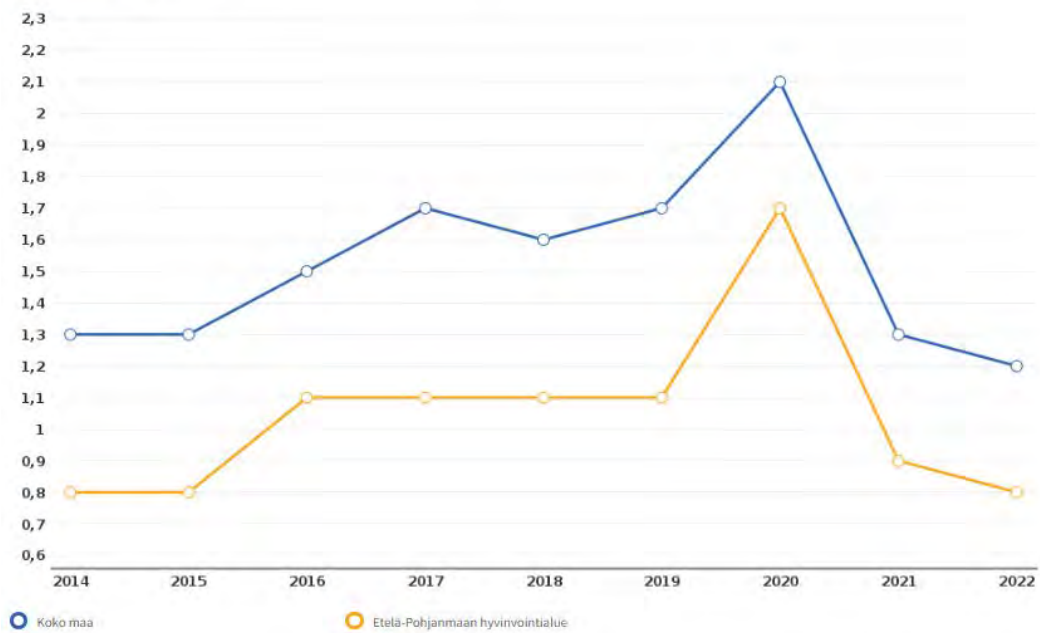
info ind. 290 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 71. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.290)

Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta

info ind. 3091 Sukupuoli: Yhteensä

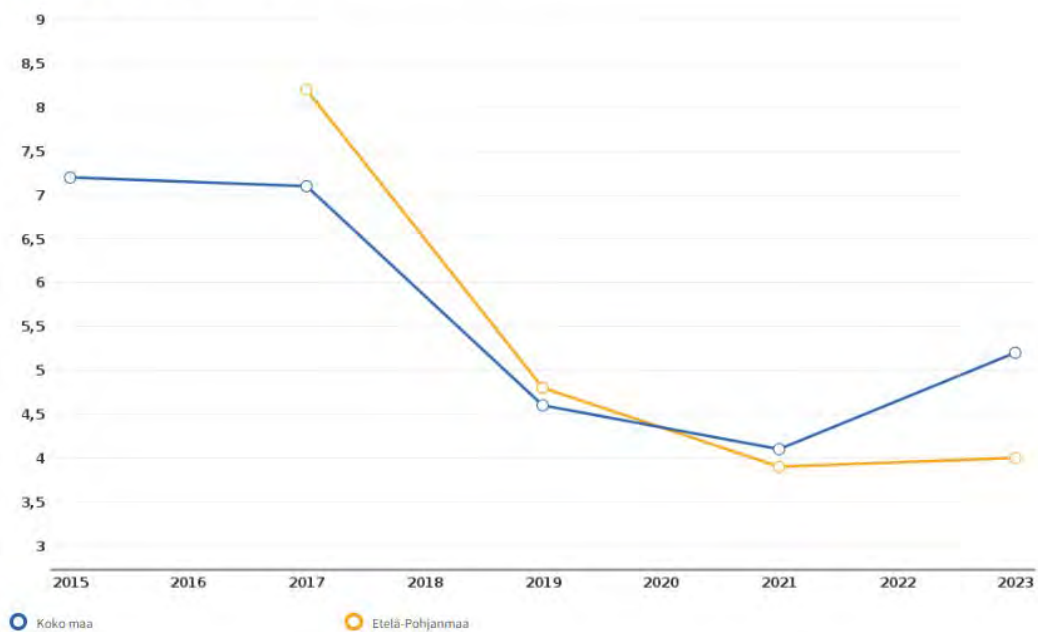

Kuva 72. Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta (Tilastokeskus, Sotkanet ind.3091)

6.4 Haitallinen rahapelaaminen

Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3146 Sukupuoli: Yhteensä

Kuva 73. Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet ind.3146)

7 Kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Kulttuurihyvinvointi huomioidaan kuntien strategisissa asiakirjoissa vaihtelevasti. Osassa kulttuurihyvinvointia ei ole mainittu, kun taas joidenkin kuntien osalta kulttuurihyvinvointi on huomioitu monipuolisesti strategisissa asiakirjoissa.

Yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin eteen tehdään monipuolisesti lukuisissa erilaisissa verkostoissa.

Kulttuurivastaavia löytyy tällä hetkellä vain Seinäjoella tietyistä yksiköistä. Kulttuurikasvatussuunnitelmat löytyvät suurimmasta osasta kuntia. Kulttuurilähete ei ole käytössä.

Kaikukortteja on jaettu vuosien 2022–2023 aikana Evijärvellä, Kauhavalla ja Seinäjoella yhteensä yli 3200 kappaletta. Vuoden 2024 aikana Kaikukortti ollaan ottamassa käyttöön Alajärvellä, Isossakyrössä ja Lapualla.

8 Toimenpiteiden toteutumisen itsearviointi

Suunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumista selvitettiin kyselyllä, jossa kunkin toimenpiteen toteutumista arvioitiin asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa ”Ei toteudu lainkaan” ja 5 ”Toteutuu hyvin”. Kysely lähetettiin syys-lokakuussa 2023 alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostolle sekä kohdistetusti hyvinvointialueen ja hankkeiden asiantuntijoille. Keskiarvo kaikkien toimenpiteiden toteutumisen osalta oli 2,8.

Taulukko 5. Toimenpiteiden edistymisen itsearviointi 2023

(1=Ei toteudu lainkaan, 2=Toteutuu heikosti, 3=Toteutuu kohtalaisesti, 4=Toteutuu melko hyvin, 5 = Toteutuu hyvin)

	Keskiarvo	
Alueellinen hyvinvointisuunnitelma	1. Työ- ja toimintakyky	3,0
	2. Hyvinvoiva arki	2,5
	3. Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi	3,2
	Palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus, sähköiset palvelut	3,2
	Osallisuus	2,0
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	Päätavoite 1: Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi lisääntyy	2,9
	Päätavoite 2: Osallisuus vahvistuu	3,1
	Päätavoite 3: Lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyö lisääntyy	2,6
Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma	2,7	
Kulttuurihyvinvointisuunnitelma	2,5	
	Yhteensä	2,8